

ЖІНОЧА КОМІСІЯ
У СПРАВАХ
БІЖЕНЦІВ

Дослідження, Перекладання, Версія

Боротьба з сексуальним насильством над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО в контексті гуманітарної діяльності

Зручні рекомендації за галузями і секторами

Лютий 2021 р.
Оновлено: серпень 2024 р.

Жіноча комісія у справах біженців (WRC) покращує життя і захищає права жінок, дітей, молоді та осіб, які часто залишаються поза увагою, недооцінюються та недоотримують послуги під час гуманітарного реагування в умовах переміщення і криз. Ми працюємо в партнерстві з переміщеними громадами, аби досліджувати їхні потреби, знаходити необхідні рішення та відстоювати гендерно-трансформаційні та стійкі покращення політики та практик в галузі гуманітарної допомоги, розвитку та переміщення. З моменту заснування в 1989 році ми є провідним експертом з питань потреб біженців — жінок, дітей та молоді, а також політики, яка може їх захистити та розширити їхні можливості. www.womensrefugeecommission.org.

Подяки

Ці рекомендації були випущені завдяки підтримці фундації Oak Foundation.

Спочатку вони були розроблені Сарою Чиновет (Sarah Chynoweth) та Дейлом Бушером (Dale Buscher). Оновили її Ава МакЛафлін-Гальярді (Ava McLaughlin-Gagliardi), асистентка програми, та Адіті Бханья (Aditi Bhanja), радниця з досліджень WRC.

Жіноча комісія у справах біженців висловлює вдячність усім учасникам і рецензентам цих рекомендацій.

Контакти

Для отримання додаткової інформації або у разі будь-яких запитань щодо цих рекомендацій, звертайтеся до:

Адіті Бханья (Aditi Bhanja)

Координатор проєкту з протидії сексуальному насильству, радниця з досліджень
aditib@wrcommission.org

Сюзанна Фрідман (Susannah Friedman)

Віцепрезидент, Програми
susannahf@wrcommission.org

Фото на обкладинці: Поселення біженців у Кокс-Базарі, Бангладеш. © Dale Buscher/WRC

© 2021 Women's Refugee Commission, Inc.

Оновлено: серпень 2024 р.

Жіноча комісія у справах біженців
15 Вест 37-ма Стріт, 9-й поверх
Нью-Йорк, штат Нью-Йорк 10018, США
(212) 551 3115
info@wrcommission.org
womensrefugeecommission.org

Зміст

Вступ	1
Керівні принципи та підходи	3
Дезагрегований підхід до осіб із різними СОГІССО	4
Відповідальність перед жінками та дівчатами	4
Боротьба з сексуальним насильством: Дії з реагування за секторами	7
Здоров'я — у тому числі сексуальне та репродуктивне	7
Наслідки для здоров'я	7
Ключові дії медичних працівників	8
Міркування щодо надання медичних послуг	10
Відповідні ресурси у галузі охорони здоров'я	14
Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка	15
Негативні наслідки, пов'язані з ПЗПСП	15
Ключові дії постачальників послуг з ПЗПСП	16
Міркування щодо надання послуг з ПЗПСП	17
Відповідні ресурси у галузі ПЗПСП	22
Захист	24
Пов'язані із захистом потреби	24
Ключові дії постачальників послуг із захисту	24
Міркування щодо надання послуг із захисту	27
Відповідні ресурси у галузі захисту	29
Захист дітей	31
Потреби, пов'язані із захистом дітей	31
Ключові дії постачальників послуг із захисту дітей	31
Міркування щодо надання послуг	35
Відповідні ресурси у галузі захисту дітей	39
Гендерно зумовлене насильство	40
Потреби, пов'язані з ГЗН	40
Ключові дії суб'єктів з питань протидії ГЗН	41
Міркування щодо надання послуг	44
Відповідні ресурси у галузі ПЗПСП	47
Інші сектори	48
Засоби до існування	48
Вода, санітарія та гігієна (ВСГ)	49
Притулки	50
Визначення	52
Акроніми й аббревіатури	55

Вступ

Зростає кількість доказів того, що, окрім жінок і дівчат, кривдники нападають і на деяких чоловіків і хлопців, а також на людей з різною сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю чи самовираженням і статевими ознаками (СОГІССО), з метою вчинення сексуального насильства під час конфлікту, втечі та переміщення.¹ Як і цисгендерні гетеросексуальні жінки/дівчата, які зазнали насильства, постраждали чоловіки та хлопці, а також постраждали особи з різними СОГІССО, мають значні потреби у медичній, психічній та іншій допомозі. Незважаючи на все кращу обізнаність про сексуальне насильство щодо цих груп населення, велика кількість гуманітарних працівників не мають чіткого уявлення про те, як задовольнити потреби цих різноманітних постраждалих.

З 2018 по 2019 рік у рамках проєкту Жіночої комісії у справах біженців (WRC) щодо сексуального насильства було проведено зондувальне дослідження в трьох місцях перебування біженців.² Незважаючи на певну доступність обслуговування в цих місцях, дослідження виявило високий показник незадоволених потреб серед постраждалих від насильства чоловіків і хлопців, а також осіб із різними СОГІССО. Ці висновки знайшли підтвердження і в інших дослідженнях з цього питання.³ Працівникам першої лінії потрібно більше ясності та підтримки щодо того, як допомагати цим групам населення. Багато хто зі співробітників не має чіткого розуміння їхніх функцій та обов'язків і часто не знає, як найкраще надавати послуги з підтримки постраждалим від насильства чоловікам та особам з різними СОГІССО. Мало хто пройшов відповідну підготовку з надання допомоги таким постраждалим, і ще менша кількість працівників має власний досвід такої роботи.

Працівники першої лінії з різних закладів і різних секторів неодноразово зверталися за порадами та підтримкою щодо того, як краще працювати в ситуаціях сексуального насильства над хлопцями (особливо підлітками), чоловіками та людьми з різними СОГІССО. За словами одного з ключових інформаторів та фахівця з питань гендерно зумовленого насильства (ГЗН) у Кокс-Базарі, Бангладеш, «Нам потрібна технічна підтримка з цього питання. Вона потрібна кожній організації. Ми не знаємо, як саме з цим працювати — це складно».

У відповідь на зазначені потреби WRC розробила ці Рекомендації. Їх мета полягає в окресленні ключових дій та міркувань щодо надання послуг у кожному відповідному секторі, які допоможуть працівникам першої лінії краще розв'язувати проблеми сексуального насильства над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО. Ці Рекомендації спираються на вже існуючі гуманітарні настанови, включаючи настанови, що стосуються охорони здоров'я, психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП), захисту дітей і протидії ГЗН, а також поєднують їх з результатами наших власних досліджень, щоб надати додаткову інформацію та контекст постачальникам послуг. Ці Рекомендації є відправною точкою для доповнення вже існуючих настанов і базуються на актуальних знаннях з цих питань. Вони розроблені як «живий» документ, і не є вичерпними або остаточними.

У 2023 році в рамках проєкту WRC щодо сексуального насильства був проведений аналіз перешкод, який мав на меті оцінити потреби та виклики, з якими стикнулися чоловіки в Україні, що стали жертвами сексуального насильства. Ці зручні у використанні Рекомендації були оновлені з урахуванням результатів зазначеного дослідження і найкращих сучасних практик, які засновані на глобальних настановах, зокрема, розроблених ГК ГЗН (Гуманітарною координацією у сфері ГЗН) Настановах для координаторів з питань гендерно зумовленого насильства, спрямованих на задоволення потреб чоловіків, що зазнали сексуального насильства, у координуваних заходах щодо протидії ГЗН.

- 1 Примітка щодо термінології: ми розуміємо, що формулювання «чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО» є проблематичним, оскільки багато геїв, бісексуалів, квирів, трансгендерів та інших людей з іншою сексуальною орієнтацією та гендерною ідентичністю/самовираженням також ідентифікують себе як чоловіків і хлопців. Ми використовуємо це формулювання для зручності читання та для привернення особливої уваги до людей із різними СОГІССО. Визначення сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, сексуального насильства та інші ключові поняття знаходяться у розділі «Визначення» в кінці цих Рекомендацій.
- 2 Зведений звіт, звіти по країнах і журнальні статті можна знайти тут: www.womensrefugeecommission.org/svproject.
- 3 Див., наприклад: УВКБ ООН, «*Ми носимо це в серці*»: Сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями у сирійській кризі (2017 р.), та Жіноча комісія у справах біженців, *Небезпечні вулиці: Визначення і реагування на ризики гендерно зумовленого насильства серед міських біженців* (2016 р.).

Форми сексуального насильства над чоловіками, хлопцями і трансгендерними жінками

Сексуальне насильство над цисгендерними* чоловіками і хлопцями, а також над трансгендерними (транс-) жінками може мати різні форми. Проте надавачі послуг можуть зосереджуватися виключно на анальному зґвалтуванні і нехтувати іншими поширеними формами сексуального насильства над цими групами осіб. Форми сексуального насильства включають:

- анальне та оральне зґвалтування і спроби зґвалтування (включаючи застосування предметів);
- насильство над статевими органами, включаючи побиття, припалювання, різання, зв'язування, ураження електрошоком, примусове обрізання та видалення статевих органів;
- ампутація яєчок та/або пеніса;
- примус до сексуальної активності з іншими людьми, трупамі або тваринами, зокрема примус до зґвалтування інших, або заподіяння сексуальної шкоди людям, трупам, тваринам;
- примусове споглядання за сексуальним насильством (візуальне або слухове);
- введення предметів або рідин у сечовипускний канал;
- примусова стерилізація;
- сексуальне приниження, наприклад примус до оголення або роздягання;
- примус до мастурбації собі або іншим;
- дотик до статевих органів без згоди особи;
- травмування сосків, включаючи припалювання, різання та ампутацію;
- примус хлопців, включаючи підлітків, до порнографії;
- торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації.

*Поняття «цисгендерний» означає «такий, що має гендерну ідентичність, яка відповідає статі особи, що була приписана їй при народженні». Див. Ключові визначення в кінці цих Рекомендацій.

СЕКТОРИ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ЦИХ РЕКОМЕНДАЦІЯХ

Керівні принципи та підходи⁴

В основі заходів реагування для постраждалих осіб будь-якої статі та сексуальної орієнтації повинні лежати керівні принципи у сфері протидії ГЗН та орієнтований на постраждалих підхід. Орієнтований на постраждалих підхід передбачає визначення та приділення пріоритетної уваги правам, побажанням і безпеці постраждалої особи, ставлення до постраждалої особи з гідністю та повагою, а також створення для неї сприятливого, безпечного та шанобливого середовища. Зокрема, слід завжди застосовувати такі принципи:

Безпека: Захист і безпека постраждалої особи та її дітей має бути пріоритетом.

Конфіденційність: Постраждалі мають право вибирати, коли, як і кому їм розповідати свою історію, а розголошена ними інформація повинна надаватися іншим лише після отримання інформованої згоди на це від постраждалої особи.

Повага: В усіх рішеннях і діях потрібно керуватися повагою до вибору, інтересів, прав та гідності постраждалої особи.

Недопущення дискримінації: Постраждалі повинні отримувати справедливе та рівне ставлення незалежно від їхнього віку, статі, раси, релігії, національності, етнічного походження, сімейного стану, сексуальної орієнтації, самовираження чи будь-яких інших ознак.

Недотримання цих принципів може призвести до значних негативних наслідків для постраждалих, як-от соціальних санкцій, стигматизації і подальшої емоційної та фізичної шкоди, а також підірвати довіру громади до послуг.

Якщо мова йде про постраждалих дітей будь-якої статі та сексуальної орієнтації, то тут слід оцінювати і враховувати **найкращі інтереси дитини**.⁵ Сексуальна віктимізація впливає на кожну дитину по-різному. Усі рішення та дії, які впливають на дитину, мають керуватися тим, що відповідає найкращим інтересам безпеки, благополуччя та розвитку цієї конкретної дитини. Діти мають право брати участь у прийнятті рішень, які стосуються їхнього життя.

Інші важливі підходи, якими слід керуватися при складанні програм, включають:

«Не нашкодь»: Принцип «Не нашкодь» — це мінімальний стандарт гуманітарної діяльності, який передбачає вжиття всіх заходів, необхідних для запобігання та пом'якшення завдання постраждалим громадам подальшої шкоди з боку гуманітарних організацій.

Підхід, орієнтований на потреби громади: Підхід, орієнтований на потреби громади, передбачає забезпечення повноцінного залучення постраждалих груп населення в якості партнерів до всіх аспектів гуманітарної допомоги — готовності, реагування та відновлення.

Правозахисний підхід: Правозахисний підхід передбачає виявлення та усунення основних причин дискримінації та нерівності з метою забезпечення реалізації всіма людьми їхнього права на свободу, гідність і безпеку від насильства, експлуатації та жорстокого поводження — незалежно від віку, статі, раси, релігії, національності, етнічного походження, сімейного стану, сексуальної орієнтації, самовираження чи іншої ознаки.

Гуманітарні принципи: Принципи гуманності, неупередженості, незалежності та нейтралітету є основою ефективної гуманітарної діяльності.

4 Перша частина цього розділу взята з *Мінімальних стандартів запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час надзвичайних ситуацій* Фонду ООН в галузі народонаселення (UNFPA) (2015 р.), стор. x-xi.

5 Див. Альянс за захист дітей у гуманітарній діяльності, *«Мінімальні стандарти захисту дітей у гуманітарній діяльності»* (2019 р.).

Деагрегований підхід до осіб із різними СОГІССО

Різні сексуальні орієнтації та гендерні ознаки є звичним явищем у всьому світі — за оцінками експертів, мінімум 5% будь-якого переміщеного населення становлять люди з різними СОГІССО.⁶ Лесбійки, чоловіки-геї, трансчоловіки і трансжінки, а також інтерсекс-люди, небінарні та інші особи з неконформною сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, самовираженням чи статевими ознаками — всі дуже різні з точки зору їхнього життєвого досвіду, потреб і вразливостей, а також їхніх сильних сторін і можливостей. Проте їх часто об'єднують в однорідну групу. У гуманітарному секторі, і не тільки, послуги та програми, орієнтовані на людей із різними СОГІССО, часто зосереджені на чоловіках-геях або чоловіках, які мають секс з чоловіками, при цьому увага не звертається на потреби лесбійок, трансчоловіків, трансжінок, інтерсекс-людей та небінарних осіб. Дуже важливо, щоб заходи та програми, спрямовані на людей із різними СОГІССО, у тому числі постраждалих осіб та тих, хто зазнає ризику сексуального насильства, були розділені саме за відповідними групами — Л, Г, Б, Т, І, К та інші. Уся діяльність повинна розроблятися в тісній співпраці з людьми, що мають різні СОГІССО, мережами та організаціями.

Відповідальність перед жінками і дівчатами

Жінки і дівчата несуть на собі основний тягар сексуального насильства, проте фінансування боротьби з ГЗН залишається обмеженим⁷, послуги надаються нерегулярно та мають непостійну якість, а жінки/дівчата, які постраждали від насильства, стикаються зі значними перешкодами в доступі до допомоги. Тому заходи боротьби з сексуальним насильством над чоловіками, хлопцями і небінарними особами повинні:

- не підривати, не впливати згубно або іншим чином не забирати фінансування, увагу або послуги для жінок і дівчат, включаючи місцеві жіночі організації;
- мати гендерно трансформаційний характер, якщо це можливо, і не підтримувати шкідливі гендерні норми, практики та ієрархії;
- доповнювати та, де це можливо, зміцнювати й підтримувати програми для жінок і дівчат;
- враховувати, що програми, розроблені для жінок і дівчат, не можна просто розширити або продублювати для чоловіків і хлопців; та
- здійснюватися у співпраці та координації з учасниками, діяльність яких зосереджена на запобіганні та реагуванні на насильство щодо жінок і дівчат, з метою зміцнення спільних зусиль.

6 Гуманітарна дорадча група, *«Вилучення сексуальних та гендерних меншин із розряду надто складних питань»* (червень 2018 р.), с. 4.

7 З 2016 по 2018 рік на програми боротьби з гендерно зумовленим насильством було виділено лише 0,1% із фінансування гуманітарної діяльності, а дві третини запитів на фінансування, пов'язані з гендерно зумовленим насильством, не були задоволені взагалі. Організація Voice та Міжнародний комітет порятунку, *«Де гроші? Як гуманітарній системі не вдається профінансувати припинення насильства щодо жінок і дівчат»* (2019 р.).

Соціологічні (репрезентативні) опитування населення щодо сексуального насильства над чоловіками і хлопцями в умовах конфлікту

- **Кот-д'Івуар:** У шести округах 2,2% чоловіків повідомили, що зазнавали сексуального насильства в умовах конфлікту в період з 2000 по 2007 рік.
- **Демократична Республіка Конго:** У деяких східних територіях, які постраждали від конфлікту, дослідження 2010 року показало, що 23,6% чоловіків повідомили про сексуальне насильство.
- **Індійський Кашмір:** У двох округах опитування 2005 року показало, що 17% чоловіків повідомили про «порушення скромності» (так місцевою мовою описується сексуальна віктимізація) з початку конфлікту в 1989 році.
- **Ліберія:** Дослідження 2008 року показало, що 32,6% чоловіків, які були колишніми учасниками бойових дій, повідомили про сексуальну віктимізацію.
- **Південний Судан:** В окрузі Єй дослідження 2008 року показало, що 46,9% чоловіків повідомили, що зазнали або були свідками сексуального насильства над чоловіком.

Джерела:

М. Хоссейн та ін., «Досвід насильства та травматичних подій чоловіків і жінок у сільській місцевості Кот-д'Івуару до, під час і після періоду збройного конфлікту», *BMJ Open*, 4(2), e003644 (2014 р.).

К. Джонсон та ін., «Зв'язок сексуального насильства та порушень прав людини з фізичним і психічним здоров'ям на територіях східної Демократичної Республіки Конго», *JAMA*, 304(5), стор. 553–562 (2010 р.).

К. де Йонг та ін., «Конфлікт в долині Індійського Кашміру I: Вразливість до насильства», *Conflict and Health*, 2(1), 10 (2008 р.).

К. Джонсон, «Зв'язок статусу учасника бойових дій і сексуального насильства з наслідками для здоров'я та психічного здоров'я в постконфліктній Ліберії», *JAMA*, 300(6), 676–690 (2008 р.).

М. Нагаї та ін., «Насильство над біженцями, небіженцями і приймаючим населенням в південному Судані та північній Уганді», *Global Public Health*, 3(3), 249–270 (2008 р.).

Нерепрезентативні дані про сексуальне насильство над чоловіками та хлопцями-біженцями та мігрантами і біженцями з різними СОГІССО

Чоловіки/хлопці-біженці та мігранти

- **Бангладеш:** Із 70 чоловіків-біженців рохінджа, опитаних у Кокс-Базарі у 2013 році, 14,3% повідомили про зґвалтування, а 20% — про інші форми сексуального насильства.
- **Греція:** Із 215 постраждалих від сексуального насильства, які звернулися до клініки MSF на о. Лесбос, 28% були чоловіками.
- **Ліван:** Проведена у 2013 році швидка оцінка 520 сирійських і палестинських молодих чоловіків і хлопців (віком 12–24), які проживали в Лівані, показала, що 10,8% зазнали інциденту сексуальної шкоди або домагань протягом попередніх трьох місяців.
- **Мексика:** Із 429 біженців, які тікали від насильства в Центральній Америці, 17,2% чоловіків повідомили, що зазнали сексуального насильства під час їхньої дороги через Мексику.
- **Марокко:** Серед вибірки біженців і мігрантів, які подорожували через Марокко до Європи, 37,2% (53) зі 142 осіб повідомили про випадки зґвалтування чоловіків.

Біженці з різними СОГІССО

- **Еквадор, Гана, Ізраїль і Кенія:** З 55 біженців із різними СОГІССО у чотирьох країнах 29,3% повідомили, що зазнали сексуальної наруги в дитинстві, а 17,2% — про сексуальну віктимізацію в дорослому віці.
- **Кенія:** Опитування 2017 року серед 332 біженців із різноманітними СОГІССО у Найробі показало, що серед біженок-лесбійок, бісексуалок та квір-жінок 42% заявили, що зазнавали сексуального насильства.
- **Мексика:** Приблизно 50% геїв і трансгендерних біженців та мігрантів, які тікали з Центральної Америки через Мексику, зазнавали сексуального насильства.
- **Сполучені Штати Америки:** За оцінками, біженці та мігранти з різними СОГІССО у центрах затримання в США в 97 разів частіше піддаються сексуальному насильству, ніж їхні цисгендерні, гетеросексуальні відповідники.

Джерела:

А. Райлі та ін. *Щоденні стресові фактори, досвід травмування та психічне здоров'я в осіб без громадянства з числа біженців рохінджа в Бангладеш* (неопубліковані вихідні дані), (2013 р.).

Р. А. Белантері та ін., «Сексуальне насильство над мігрантами і шукачами притулку. Досвід клініки MSF на острові Лесбос, Греція», *PLoS ONE* 15(9) (2020 р.).

Дослідницький центр університету La Sagesse University & ABAAD, *Оцінка впливу ГЗН на молодих чоловіків і хлопців серед сирійських і палестинських біженців із Сирії в Лівані* (неопубліковано, листопад 2013 р.).

Організація «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières), *Змушені тікати з Північного трикутника Центральної Америки: Гуманітарна криза, що ігнорується* (2017 р.).

1. Кейгнарт і А. Гійо, «Те, чого не бачить око: Критичний інтерпретаційний синтез політик Європейського Союзу щодо сексуального насильства серед уразливих мігрантів», *Reproductive Health Matters*, 23(46), (2015 р.): 45–55.

Ю. Мілло, *Невидимий у місті: Прогалини в захисті, з якими стикаються біженці з числа сексуальних меншин і шукачі притулку в містах Еквадору, Гани, Ізраїлю та Кенії*, (HIAS, 2013 р.) с. 7.

RefugePoint, *Деагрегування питань захисту ЛГБТІК: Досвід переміщених громад у Найробі* (2018 р.).

К. Сілінгер і Дж. Уйтевал, «Тиша, яку я несу: Повідомлення про гендерно зумовлене насильство під час вимушеного переміщення» (UC Berkeley, 2018 р.).

С. Груберг, «Відмова ICE від власних правил ставить ЛГБТ-іммігрантів під серйозний ризик сексуальної наруги», (Center for American Progress, 2018 р.).

Боротьба з сексуальним насильством: Заходи з реагування за секторами

Здоров'я — у тому числі сексуальне та репродуктивне

Сексуальне насильство може мати значні наслідки для здоров'я, наприклад, травма прямої кишки, пошкодження статевих органів та зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом (ІПСШ), включаючи ВІЛ. Постраждалі чоловіки та хлопці можуть переживати про вплив сексуального насильства на їхнє здоров'я або звертатися за допомогою лише тоді, коли вони вже мають фізичні наслідки насильства, як-от розриви прямої кишки або ІПСШ. У деяких місцях їхнім першим (і часто єдиним) контактом зі службами реагування на сексуальне насильство зазвичай є медичний працівник. Деякі постраждалі з різними СОГІССО можуть зіткнутися з наслідками для здоров'я, які вимагають особливої допомоги, наприклад вагітність і доступ до послуг безпечного абортів серед трансгендерних чоловіків (у тому числі тих, хто приймає тестостерон) і лесбійок.

Тож, суб'єкти охорони здоров'я є ключовими в реагуванні на потреби постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО та в полегшенні їм доступу до додаткових послуг і підтримки. Медпрацівники у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я можуть бути особливо корисними, враховуючи їхній досвід у розв'язанні делікатних питань, пов'язаних із сексом і сексуальним благополуччям; багато хто з них має досвід підтримки людей, які зазнали насильства.

Наслідки для здоров'я

Короткострокові та довгострокові фізичні наслідки, які можуть мати постраждалі чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО, включають:

- травми пеніса, мошонки та яєчок, як-от синці, опіки, порізи та ампутація, а також травми, пов'язані з електрошоком, такі як стриктура/рубцювання уретри, болісне сечовипускання, еректильна дисфункція, травми сечового міхура та кров у сечі;
- травми прямої кишки та анального отвору, як-от геморої, фістули, тріщини та розриви, які можуть вимагати спеціалізованої операції;
- анальні папіломи або рубці;
- варикозне розширення вен, яке може перешкоджати виробленню та рухливості сперматозоїдів і спричинити безпліддя;
- інфекції, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ та гепатит В;
- нетримання сечі та калу;
- біль під час сечовипускання та/або дефекації;
- грижі та розриви м'язів живота;
- сексуальна дисфункція, включаючи еректильну дисфункцію;
- безпліддя;
- біль у статевих органах, прямій кишці та попереку, а також загальний біль у тілі;
- інші фізичні ушкодження, отримані під час нападу, наприклад переломи кісток або рвані рани; та
- для трансгендерних чоловіків (включаючи тих, хто приймає тестостерон) і лесбійок, бісексуалок та інших квір-жінок: вагітність і травми вульви, піхви, шийки матки, грудей і суміжних зон.

Фізичні ознаки сексуальної наруги над хлопцями-підлітками та підлітками з різними СОГІССО можуть включати⁸:

- синці, кровотечі, набряки, виразки або виділення на статевих органах, задньому проході або роті;
- біль, печіння та/або свербіж статевих органів чи заднього проходу або інші ознаки ІПСШ;
- проблеми з прийомом їжі або ковтанням;
- біль під час сечовипускання та/або дефекації;
- втрата або збільшення ваги;
- нічне нетримання сечі, нетримання сечі та забруднення калом (не пов'язані з привчанням до туалету); та
- скарги на частий біль у шлунку без встановлення діагнозу.

Зверніть увагу, що для багатьох дітей, які зазнали насильства, фізичні симптоми або ознаки сексуальної наруги не є очевидними.

Ключові дії медичних працівників

Нижче наведені вказівки та ресурси, розроблені ВООЗ, Фондом ООН в галузі народонаселення (UNFPA), УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, ГК ГЗН та, серед іншого, Міжвідомчою робочою групою з питань репродуктивного здоров'я під час кризових ситуацій.⁹

Розуміння проблеми

- Визнайте, що чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО можуть стати жертвами сексуального нападу, і зрозумійте, що таке насильство не є рідкістю, особливо щодо людей з різними СОГІССО.
- Усвідомте, що деякі поширені форми сексуального насильства над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО можуть відрізнятися від форм сексуального насильства над гетеросексуальними, цисгендерними жінками і дівчатами, як-от насильство над статевими органами, примусове зґвалтування інших осіб і так зване «виправне» зґвалтування, що призводить до різних наслідків для здоров'я.
- Розумійте терміни, натяки, евфемізми та метафори щодо сексуальної віктимізації, а також актуальні формулювання, пов'язані з питаннями ЛГБТІК+ у місцевому контексті.

Розвиток спроможності

- Набирайте професійних, шанобливих працівників і персонал, а також інтегруйте питання, орієнтовані на цінності, у процес найму, щоб оцінювати наявність гомофобних, трансфобних та інших негативних поглядів і упереджень.
- Переконайтеся, що принаймні один працівник (а в ідеалі два — одна жінка та один чоловік) пройшов навчання, поглиблений інструктаж і має досвід у наданні клінічної допомоги постраждалим чоловікам, хлопцям та особам з різними СОГІССО, включаючи дітей різного віку (до 18 років), якщо це можливо.
- Навчайте, проводьте поглиблений інструктаж та контролюйте персонал (включно з перекладачами та культурними посередниками), щоб забезпечити орієнтовану на потреби постраждалих, шанобливу й неосудну поведінку та практики для постраждалих осіб будь-якого віку, статі та сексуальної орієнтації.

8 За матеріалами МКП та ЮНІСЕФ, *Допомога дітям, які стали жертвами сексуальної наруги: Керівництво для надавачів медичних і психосоціальних послуг в контексті гуманітарної діяльності* (2012 р.), с. 31.

9 Ключові дії взято з таких настанов і ресурсів: ВООЗ, UNFPA, УВКБ ООН, *Клінічний менеджмент випадків зґвалтування та насильства з боку інтимного партнера: Розробка протоколів для використання в контексті гуманітарної діяльності* (2020 р.); ГК ГЗН, *Міжвідомчі мінімальні стандарти запровадження програм з протидії гендерно зумовленому насильству в умовах надзвичайної ситуації* (2019 р.); Міжвідомча робоча група з питань репродуктивного здоров'я під час кризових ситуацій, *Репродуктивне здоров'я в контексті гуманітарної діяльності: Міжвідомчий польовий посібник* (2018 р.); MOSAIC, *Чоловіки, які постраждали від сексуального насильства: Посібник з оцінювання та ведення постраждалих для лікарів загальної практики* (2015 р.). УВКБ ООН, МОМ, *Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення* (2015 р.); МКП та ЮНІСЕФ, *Допомога дітям, які стали жертвами сексуальної наруги: Керівні принципи для постачальників медичних та психосоціальних послуг у гуманітарному контексті містять рекомендації, які стосуються хлопців* (2012 р.); МКП/ UCLA (Каліфорнійський університет в Лос-Анджелесі), *Клінічна допомога жертвам сексуального насильства: Мультимедійний навчальний інструмент* (2008 р.).

- Оцініть ставлення працівників та переконайтеся в тому, що супервізія включає усунення гомофобних, трансфобних та інших негативних ставлень і поведінки всього персоналу, який взаємодіє з постраждалими від насильства чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО.
- Встановіть та запровадьте системи і практики суворої конфіденційності.

Точки входу

- Забезпечте наявність медиків-координаторів, дружніх до чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО, на додаток до координаторів, які орієнтовані на жінок (як-от акушерки та традиційні помічниці при пологах).
- Переконайтеся, що системи отримання окремих повідомлень або направлень на отримання допомоги внаслідок сексуального насильства включають чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО.
- Створіть точки входу, адаптовані до постраждалих трансгендерних осіб, особливо враховуючи те, що транс-жінки можуть не мати доступу до послуг, які орієнтовані на жінок, а трансчоловіки можуть мати особливі потреби щодо сексуального та репродуктивного здоров'я, наприклад вагітність внаслідок зґвалтування.

Орієнтована на постраждалих допомога

- Пропонуйте на вибір чоловіка чи жінку-медика і ніколи не робіть припущень самі, з ким хоче говорити постраждала особа. Якщо медика бажаної статі немає, запропонуйте навченого супровідника бажаної статі для супроводу постраждалої особи.
- Переконайтеся у наявності згоди на всі аспекти фізичного огляду.
- Запевніть постраждалих (за потреби), що напад стався не з їхньої провини, і що багато інших чоловіків, хлопців та людей з різними СОГІССО також стали жертвами насильства, щоб допомогти зменшити самозвинувачення.
- Визнайте, що постраждалій особі було складно звернутися за допомогою, але зробивши це, вона вчинила сміливо.
- Використовуйте ту саму мову й терміни, що і постраждала особа (за необхідності); уважно ставтеся до таких термінів, як «сексуальне насильство», «зґвалтування», «жертва» та «постраждала особа», оскільки чоловіки та хлопці, які зазнали насильства, можуть не ідентифікувати себе як жертву або не сприймати свій досвід як сексуальне насильство.
- Підготуйте та надайте постраждалій особі медичну довідку, а також забезпечте конфіденційне й безпечне зберігання її копії — постраждала особа виключно самостійно повинна вирішувати, чи використовувати цю довідку, і якщо так, то коли, для отримання притулку, захисту, в суді або для компенсації.

Інклюзивна практика

- З повагою записуйте інформацію, пов'язану із сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю чи самовираженням, або відмінними рисами тіла.
- Розробіть інклюзивні форми та подумайте над тим, щоб зробити «стать» запитанням в анкеті, на яке відповідь дає сам пацієнт, замість пропонування лише варіантів «чоловік» та «жінка».
- Використовуйте бажані імена та займенники (без питань) і мову, яку вживає сам пацієнт, коли йдеться про частини тіла.
- Ніколи не робіть припущень про стать або сексуальну орієнтацію клієнта. Якщо ви не впевнені, запитайте людину, що найкраще відображає її внутрішній стан.
- Якщо це можливо, встановіть принаймні один туалет унісекс, на додаток до туалетів для кожної статі.
- Забезпечте доступність послуг для постраждалих осіб з обмеженими можливостями, включаючи осіб із різними СОГІССО.
- Попросіть персонал і медпрацівників, які спеціально проінструковані для роботи з ЛГБТІК+, носити значок із веселковим прапорцем, що свідчить про дружнє ставлення до ЛГБТІК+.

Алгоритми направлення

- Забезпечте наявність чітких систем (включаючи стратегії комунікації та подальшого спостереження) для направлення постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО на отримання додаткової спеціалізованої допомоги.

- Визначте реферальний заклад для постраждалих, які потребують спеціалізованих операцій, як-от лікування анальних фістул та ампутації яєчок і пеніса.
- Постраждалих дітей і дорослих інтерсекс-людей слід направляти до обізнаних і чуйних медичних працівників, якщо це можливо.

Міркування щодо надання медичних послуг

Точки входу

- Постраждалі від сексуального насильства чоловіки та хлопці, скоріше за все, звертатимуться за допомогою до лікарень чи клінік, що надають інтегровану допомогу жертвам насильства, порівняно з іншими типами клінік (самостійні заклади з надання допомоги жертвам сексуального насильства або послуги, пов'язані з охороною материнства), де вимагається розкриття факту сексуального насильства під час оформлення.¹⁰
- Інші потенційні точки входу для постраждалих чоловіків включають онлайн-сервіси (наприклад, чати), телефони довіри/гарячі лінії, поліцію, центри підтримки дітей, служби захисту дітей та громадські центри або служби ЛГБТК+. Координація між місцевими лікарнями й клініками та цими точками входу має вирішальне значення у забезпеченні встановлення і запровадження алгоритмів направлення постраждалих осіб.

Ознаки та симптоми

- Симптоми у чоловіків і хлопців, які зазнали насильства, можуть бути нечіткими, наприклад, болі в тілі, загальні болі без видимих ушкоджень та головні болі. Біль у спині може бути ознакою сексуальної віктимізації чоловіків і хлопців внаслідок травмування статевих органів, прямої кишки чи живота, реакції на фізичну чи психологічну травму або ІПСШ.

Повідомлення про насильство

- Надання медичної допомоги може сприяти розкриттю інформації про сексуальне насильство від чоловіків або хлопців, особливо якщо присутні видимі фізичні наслідки, про які медичні працівники можуть обережно запитати під час заповнення історії хвороби та бесіди.
- Постраждалі особи можуть роками наважуватись на те, щоб повідомити про насильство. Навіть якщо напад стався давно, важливо запропонувати медичний огляд і тестування на ВІЛ та ІПСШ. Для постраждалих, які подають запит на отримання притулку на основі статусу постраждалої особи, документування будь-яких шрамів або доказів є надважливим.
- Залежно від культурного та мовного контексту, чоловіки та хлопці можуть не використовувати такі слова, як «згвалтування», для опису їхнього досвіду. Натомість вони можуть говорити про тортури, жорстоке поводження чи схожі поняття.
- За потреби, заспокойте постраждалих: Досвід сексуального насильства не робить вас «менше чоловіком». Проте суб'єктам у сфері ГЗН слід уникати посилення традиційних уявлень і гендерних норм стосовно того, що означає бути чоловіком.
- Визнавайте та підтверджуйте їхню хоробрість і силу, наприклад, «Дякую, що поділилися цим», «Ви дуже хоробра людина, потрібна велика сміливість, щоб говорити про це».

Поширені страхи постраждалих осіб

- Деякі жертви насильства можуть відчувати мимовільне збудження (невідповідність збудження) під час нападу, наприклад ерекцію, вагінальне змазування та оргазм. Це може викликати додатковий дистрес, включаючи сором і спантеличеність щодо сексуальної орієнтації. Важливо запевнити постраждалу особу, що це — нормальна фізіологічна реакція серед жертв насильства будь-якої статі та сексуальної орієнтації, і це не має жодного відношення до сексуальної орієнтації або не означає, що постраждала особа «хотіла» або отримувала задоволення від нападу.¹¹

10 А. Бробан та ін., «Характеристики нападу та допомоги жертвам сексуального насильства в одинадцяти програмах «Лікарів без кордонів» в Африці. А як щодо чоловіків і хлопців?» *PLoS ONE* 15(8) (2020 р.).

11 Для отримання додаткової інформації про невідповідність збудження у постраждалих чоловіків і хлопців див. Living Well, [Сексуальний напад та збудження](#).

- Такі міфи, як «лише чоловіки-геї зазнають сексуального насильства» або «усі зґвалтовані чоловіки стають геями», можна спростувати, пояснивши, що не тільки особи з різними СОГІССО є вразливими — чоловіки та хлопці також можуть стати жертвами сексуального насильства в різних гуманітарних контекстах, незалежно від сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності. Може бути корисно пояснити, що сексуальне насильство — це про владу, насильство та контроль, а не про сексуальне бажання, і що пережитий інцидент сексуального насильства не визначає поточну або майбутню сексуальну орієнтацію.

Медичні довідки

- У гуманітарному контексті медичний працівник, який оглядає постраждалу особу, повинен виписати медичну довідку. Постраждала особа може не забажати брати собі копію, але довідка архівується, а постраждалу особу повідомляють, що вона матиме доступ до неї в майбутньому. Запис, надання та безпечне архівування медичних довідок потребує навчання та знання стандартних операційних процедур. Слід складати шаблони медичних довідок для постраждалих осіб будь-якої статі.

Перешкоди для отримання послуг¹²

- *Негативне ставлення та практика постачальників послуг.* Негативне ставлення постачальників послуг, недовіра, ігнорування, приниження, гомофобія, трансфобія та віра в такі міфи, як «чоловіків не можна зґвалтувати», дуже утримує постраждалих осіб від звернення за допомогою, і ці проблеми необхідно комплексно розв'язувати шляхом проведення навчання, поглиблених інструктажів та супервізії. Будьте особливо уважні до того, що такі терміни, як «зґвалтування», можуть бути делікатними та бути перешкодою для постраждалих чоловіків, які не пов'язують свій досвід із цим поняттям. Уникайте запитань «Чому» (наприклад, «Чому ти гуляв один уночі в цьому районі?»).
- *Брак знань у медичних працівників.* Медичні працівники, як правило, зосереджуються на анальному зґвалтуванні та можуть не помічати інших поширених форм сексуального насильства над чоловіками і хлопцями, як-от примусове зґвалтування інших осіб, насильство над статевими органами та примусові статеві акти. Постачальники медичних послуг повинні бути особливо поінформовані про поширені форми сексуального насильства над чоловіками і хлопцями.
- *Проблеми зі спроможністю.* Не всі медичні працівники, які надають допомогу постраждалим від насильства жінкам/дівчатам, зможуть ефективно допомогти постраждалим чоловікам, хлопцям і особам з різними СОГІССО. У випадках, коли це можливо, слід визначати особливо поінформованих і досвідчених постачальників медичних послуг та пункти направлення.
- *Брак знань у постраждалих осіб.* Чоловіки/хлопці, які стали жертвами насильства (включаючи чоловіків/хлопців-геїв та бісексуалів), можуть не сприймати свій досвід як сексуальне насильство, оскільки вони можуть асоціювати його лише з жінками та дівчатами, і можуть прямо не повідомляти про інцидент сексуальної віктимізації. Постраждалі чоловіки/хлопці та особи з різними СОГІССО можуть не знати, що негативні наслідки сексуального насильства для здоров'я можна вилікувати або контролювати. Ці питання слід роз'яснювати і включати до відповідних сесій з пропаганди здоров'я та інформаційно-роз'яснювальної роботи у громадах.
- *Юридичні перешкоди.* Криміналізація одностатевих стосунків і форм гендерного самовираження (націлені на осіб із неконформною гендерною ідентичністю) суттєво стримує постраждалих від насильства чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО від звернення за допомогою, особливо в умовах, коли від медпрацівників вимагається обов'язкова звітність. Часто криміналізується сам акт пенісно-анального проникнення, а не намір залучених сторін. Деякі постраждалі чоловіки також повідомляють про страх перед призовом або мобілізацією до збройних сил. Ці страхи слід усувати шляхом взаємодії з правовими суб'єктами з метою надання безпечної та конфіденційної юридичної допомоги чоловікам, які зазнали насильства, щоб вони могли краще розуміти свої права.
- *Занепокоєння щодо конфіденційності.* Постраждалі чоловіки/хлопці та особи з різними СОГІССО часто надзвичайно стурбовані порушеннями конфіденційності і переживають, що їхні родини чи громади дізнаються про їхню віктимізацію чи сексуальну орієнтацію. Забезпечення найвищих стандартів конфіденційності в наданні послуг, включно з перекладачами та адміністративним персоналом, є вкрай важливим.

¹² За матеріалами: С. К. Чиновет та ін., «Соціально-екологічний підхід до розуміння перешкод у користуванні послугами чоловіками, які зазнали сексуального насильства, у трьох групах біженців: якісне пошукове дослідження», *Conflict and Health*, 14(43) (2020 р.).

Працівники гуманітарних служб повинні надавати послуги в місці, до якого постраждали чоловіки можуть у безпечний і звичайний спосіб дістатися, не привертаючи до себе уваги — послуги клінічного менеджменту зґвалтувань (КВЗ / CMR) у пологових будинках є менш доступними для чоловіків. Кімнати, які використовуються для індивідуальних консультацій/зустрічей з постраждалими чоловіками в рамках кейс-менеджменту, не слід ідентифікувати як такі. Якщо це можливо, подумайте про надання вашому центру/місцю обслуговування такої назви, яка не порушуватиме конфіденційності.

Додаткові міркування щодо постраждалих осіб із різними СОГІССО

- Деякі дружні до ЛГБТІК послуги можуть переважно зосереджуватися на чоловіках-геях і бути менш привітними або прийнятними для лесбійок, бісексуалок, трансжінок чи трансчоловіків або небінарних людей; наприклад, вони можуть не включати послуги, пов'язані з вагітністю.
- Трансгендерні чоловіки можуть завагітніти від зґвалтування (зокрема й ті, хто приймає тестостерон), або до них було застосоване калічення/обрізання жіночих геніталій, і їм може бути незручно звертатися до послуг з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я, які орієнтовані на жінок.
- Подібно до «натуральних», цисгендерних жінок і чоловіків, деякі люди з різними СОГІССО продають секс і можуть піддаватися сексуальному насильству при цьому. Вкрай важливо, щоб медичні працівники підтримували неосудливий, шанобливий і чуйний підхід до будь-якої особи, яка продає секс.

Додаткові міркування щодо постраждалих хлопців

- Постачальники медичних послуг можуть заперечувати або не визнавати, що хлопці, особливо підлітки, можуть бути жертвами сексуального насильства з боку інших хлопців, дівчат і жінок.
- Деякі медичні працівники можуть помилково вважати, що клінічний менеджмент випадків зґвалтування не застосовується до (цисгендерних) хлопців, оскільки вони не можуть завагітніти. Натомість клінічний менеджмент зґвалтування слід пропонувати жертвам зґвалтування будь-якої статі.
- Деякі хлопці-підлітки та молодь ЛГБТІК+ можуть піддаватися сексуальній експлуатації в контексті продажу сексу; важливо ставитися до них з повагою, а не звинувачувати, ігнорувати чи висміювати їх.

Інформаційно-роз'яснювальна робота та підвищення обізнаності в громадах

Навіть у тих місцях, де працюють спеціалізовані служби з питань сексуального насильства, багато хто з постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО можуть не знати, що для них доступні такі послуги або як отримати доступ до них. Вони можуть не усвідомлювати переваги доступу до медичної допомоги, наприклад, постконтактної профілактики для мінімізації передачі ВІЛ, якщо її прийняти протягом 72 годин після нападу. Дехто може вважати, що жертвами стали лише вони, або не знати, що відновлення психічного здоров'я можливе — за умови надання допомоги й підтримки. Тож, інформаційно-роз'яснювальна робота та підвищення обізнаності в громадах мають вирішальне значення у полегшенні доступу постраждалих до допомоги. Запровадження в громаді конфіденційних послуг, інформаційно-роз'яснювальної роботи і заходів з побудови довіри може стимулювати використання послуг.

Під час розробки інформаційно-просвітницьких програм та програм з підвищення обізнаності про служби з питань сексуального насильства слід враховувати таке:

- Залучайте відповідну громаду до розробки й реалізації заходів із підвищення обізнаності, включаючи постраждалих чоловіків/хлопців, хлопців-підлітків, осіб із різними СОГІССО та місцеві організації ЛГБТІК+.
- Забезпечте дезагрегований підхід до відповідних спільнот ЛГБТІК+.
- Пояснюйте, як, де і коли постраждалий від насильства чоловік, хлопець та особи з різними СОГІССО можуть отримати доступ до спеціалізованої допомоги та переваги такого вибору.
- Після запровадження високоякісних і суворо конфіденційних послуг підкресліть їх суто конфіденційний характер.
- Переконайтеся в тому, що години обслуговування підходять для чоловіків, хлопців-підлітків і осіб із різними СОГІССО, які працюють.
- Розгляньте можливість залучення та поглибленого інструктажу членів постраждалої громади для проведення інформаційно-роз'яснювальних заходів та якнайшвидшого направлення постраждалих до відповідних служб.
- Встановіть довірчі стосунки з жінками, які можуть сприяти виявленню постраждалих чоловіків/хлопців у їхніх родин, наприклад чоловіків і синів.
- Робіть акцент на таких повідомленнях: «Ви не самотні», «Це не ваша вина» та «Ви можете отримати допомогу».
- Включіть зображення постраждалих від насильства чоловіків/хлопців на плакатах та інших інформаційно-просвітницьких матеріалах і рекламуюте послуги в місцях, де звичайно перебувають чоловіки, як-от чоловічі вбиральні чи перукарні.
- Дослідіть використання реклами дружніх до ЛГБТІК+ послуг з питань сексуального насильства в орієнтованих на ЛГБТІК+ застосунках, наприклад Grindr, Hornet або Her.
- Де це можливо, сприяйте поширенню відповідних гарячих ліній, телефонів довіри та онлайн-сервісів, як-от чати, оскільки вони є анонімними і можуть надати постраждалим чоловікам, хлопцям та особам ЛГБТІК+ конфіденційну допомогу, якої вони шукають.

Практичний приклад: Забезпечення можливості отримання медичної допомоги на морі

На пошуково-рятувальному судні *Aquarius* у Середземному морі медичні працівники «Лікарів без кордонів» (MSF) підвищували обізнаність про сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями та про доступні послуги, скликаючи приватні групи кількістю 10–15 чоловіків і підлітків, які розмовляли однією мовою. Медичні працівники — один чоловік і одна жінка — зустрілися з групами та виступили з короткою промовою, в якій визнали, наскільки важкою була їхня подорож, а також що велика кількість чоловіків і хлопців розповіли про сексуальне насильство над ними в Лівії, під час транзиту, та у їхній країні. Вони дали чітке визначення сексуального насильства та навели приклади того, які форми воно може мати, а також пояснили, що сексуальне насильство має медичні й психологічні наслідки, які можна вилікувати або контролювати. Вони підкреслили, що на кораблі доступна безкоштовна і конфіденційна медична допомога, що біженці можуть обрати, з медичним працівником якої статі говорити, а також що до персоналу можна звернутися в будь-який час.

Медики пояснили, що сексуальне насильство може трапитися з кожним, що це не провина постраждалих, що їм не потрібно соромитися і що вони не самотні. Вони наголосили на наслідках сексуального насильства для здоров'я, що, на їхню думку, сприяло розкриттю інформації про випадки насильства через страх чоловіків і хлопців щодо наявних або потенційних інфекцій, що передаються статевим шляхом. У чоловічих вбиральнях були розміщені плакати про доступність медичної допомоги після сексуального насильства із зображенням постраждалих чоловіків/хлопців. Як результат — частка постраждалих від насильства чоловіків/хлопців, які звернулися за медичною допомогою, зросла з 3-х відсотків у 2017 році до 33-х у 2018 році.

Джерело: Жіноча комісія у справах біженців, *«Більше мільйону страждань»: Сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями на шляху Центральним Середземним морем до Італії*, 2019 р., с. 52.

Відповідні ресурси у галузі охорони здоров'я

- UNFPA та Кластер з питань захисту. [Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту \(СНЗК\): Що варто і чого не варто робити](#) (2022 р.)
- УВКБ ООН. [Як допомогти постраждалим від гендерно зумовленого насильства, якщо у вашому регіоні немає суб'єкта з питань ГЗН: Покроковий кишеньковий довідник для працівників гуманітарних служб](#) (2022 р.)
- ГК ГЗН. [Настанови для координаторів з питань гендерно зумовленого насильства, спрямовані на задоволення потреб чоловіків, що зазнали сексуального насильства, у координуванні заходів щодо протидії ГЗН](#) (2021 р.)
- Науково-дослідний інститут жіночого здоров'я та ін. [Надання адаптованої до транссіб допомоги постраждалим від сексуального насильства: Програма електронного навчання](#) (2021 р.)
- Жіноча комісія у справах біженців та ЮНІСЕФ. [Підтримка молодих біженців та мігрантів чоловічої статі, які знаходяться в групі ризику або постраждали від сексуального насильства: Польовий посібник для працівників першої лінії в Європі](#) (2021 р.)
- Американське товариство екстреної контрацепції. [Екстрена контрацепція для трансгендерних і небінарних пацієнтів](#) (2020 р.)
- ВООЗ, UNFPA, УВКБ ООН. [Клінічний менеджмент випадків зґвалтування та насильства з боку інтимного партнера: Розробка протоколів для використання в контексті гуманітарної діяльності](#) (2020 р.)
- Міжвідомча робоча група з питань репродуктивного здоров'я під час кризових ситуацій. [Репродуктивне здоров'я в контексті гуманітарної діяльності: Міжвідомчий польовий посібник](#) (2018 р.)
- MOSAIC. [Чоловіки, які постраждали від сексуального насильства: Посібник з оцінювання та ведення постраждалих для лікарів загальної практики](#) (2015 р.)
- ВООЗ та Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності (UNODC). [Посилення заходів з медико-правового реагування на сексуальне насильство](#) (2015 р.)
- МКП/UCLA. [Клінічна допомога жертвам сексуального нападу: Мультимедійний навчальний інструмент](#) (2014 р.)
- МКП та ЮНІСЕФ. [Допомога дітям, які стали жертвами сексуальної наруги: Керівництво для надавачів медичних і психосоціальних послуг в контексті гуманітарної діяльності](#) (2012 р.)
- Організація FORGE. [Практичні поради для роботи з трансгендерними особами, які постраждали від сексуального насильства](#) (2008 р.)

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

Сексуальне насильство може мати дуже серйозний негативний вплив на психічне здоров'я постраждалої особи. Жертви насильства часто мають коротко- та довгострокові наслідки для психічного здоров'я, хоча їх інтенсивність, прояв і тривалість варіюються залежно від людини. Стать і сексуальна орієнтація можуть відігравати певну роль з точки зору як впливу, так і заходів реагування на сексуальну віктимізацію. Наприклад, серед постраждалих лесбійок внутрішня гомофобія пов'язується з тяжкістю симптомів посттравматичного стресового розладу та реакцією уникання, що може перешкоджати зверненню за допомогою.¹³

Незважаючи на високий рівень потенційно травматичного досвіду серед вимушено переміщеного населення, послуги з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП) часто знаходяться на низькому рівні в контексті гуманітарної діяльності. Допомога в галузі психічного здоров'я часто є недостатньою, і надання послуг з ПЗПСП зазвичай зосереджується на психосоціальній підтримці. Постачальники послуг з ПЗПСП часто не проходять спеціального навчання чи поглибленого інструктажу щодо того, як працювати з постраждалими особами з різними СОГІССО, які можуть боятися звертатися за допомогою через шкідливі практики психічного здоров'я, як-от «конверсійна терапія».¹⁴ А чоловіки особливо можуть не мати бажання користуватися послугами з ПЗПСП через гендерні норми. Заходи в галузі ПЗПСП мають включати постраждалих від сексуального насильства, але не повинні бути конкретно спрямовані на них. Слід запровадити постійний скринінг на схильність до суїциду, велику депресію і посттравматичний стресовий розлад постраждалих осіб — як одразу після нападу, так і в довгостроковій перспективі. Аналіз статі, обмежених можливостей та віку, включно з групами осіб із різними СОГІССО, має вирішальне значення для виявлення та усунення перешкод у використанні послуг з ПЗПСП.

Негативні наслідки, пов'язані з ПЗПСП

До коротко- та довгострокових наслідків для психічного здоров'я, які можуть мати постраждалі від насильства чоловіки, хлопці та особи ЛГБТІК+, входять:

- заперечення, шок, недовіра;
- тривожність;
- депресія;
- посттравматичний стресовий розлад;
- параноя;
- втрата пам'яті та сплутаність свідомості;
- труднощі з регулюванням емоцій, включаючи непереборне почуття самозвинувачення, сорому, безпорадності, приниження, гніву, люті, самотності та страху;
- дисоціація, дереалізація (відчуття відірваності від оточення), деперсоналізація, дисоціативний розлад ідентичності;
- порушення сну;
- невпорядковане харчування;
- спогади та галюцинації (зорові й слухові);
- саморуйнівна поведінка, як-от зловживання наркотиками та алкоголем;
- ескапізм, наприклад, підвищена зосередженість на навчанні чи турботі про інших;
- збентеження та страждання щодо гендерної ідентичності та/або сексуальної орієнтації;
- психосексуальна дисфункція;
- соматизація, наприклад, болі в спині та тазі, в грудях, головні болі та відчуття, що щось повзає по шкірі;
- суїцидальні думки та спроби або завершення суїциду.

13 С. Д. Голд та ін., «Психологічні наслідки пережитого сексуального насильства у лесбійок: Дослідження ролі внутрішньої гомофобії та уникнення досвіду», *Psychology of Women Quarterly*, 33(1), (2009 р.): стор. 54–66.

14 «Конверсійна терапія» або «репаративна терапія» — це шкідливі та вже дискредитовані практики, спрямовані на зміну сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності людини, що є неможливим. Див.: Незалежний експерт ООН із захисту від насильства та дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, [Доповідь про конверсійну терапію](#) (2020 р.).

Ключові дії постачальників послуг з ПЗПСП

Нижче наведені витяги з настанов та ресурсів, розроблених ВООЗ, УВКБ ООН, МОМ та Керівним комітетом Системи управління інформацією про гендерно зумовлене насильство (СУІГЗН).¹⁵

Розуміння проблеми

- Визнайте, що чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО можуть стати жертвами сексуального нападу, і зрозумійте, що таке насильство не є рідкістю, особливо щодо людей з різними СОГІССО.
- Вивчіть поширені форми сексуального насильства над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО, як-от побиття геніталій, примусове оголення, примусове споглядання та «виправне» зґвалтування.
- Розумійте терміни, натяки, евфемізми та метафори щодо сексуальної віктимізації, а також актуальні формулювання, пов'язані з питаннями ЛГБТІК+ у місцевому контексті.

Розвиток спроможності

- Забезпечте наявність працівників, які є компетентними та дружніми до ЛГБТІК+-осіб, і які також навчені реагувати на потреби різноманітних постраждалих від сексуального насильства.
- Забезпечте наявність постачальників послуг різної статі і надайте постраждалим особам можливість вибору працівника тієї статі, якої вони хочуть. Якщо постачальника послуг бажаної статі немає, запропонуйте підготовленого супровідника бажаної статі для супроводу постраждалої особи.
- Навчайте та контролюйте персонал (включно з перекладачами та культурними посередниками), щоб забезпечити орієнтовану на потреби постраждалих, шанобливу і недискримінаційну поведінку й практики для постраждалих осіб будь-якої статі та сексуальної орієнтації.
- Розвивайте клінічну супервізію за постачальниками послуг з ПЗПСП, які працюють із постраждалими від сексуального насильства та людьми з різними СОГІССО загалом, включаючи допомогу в самообслуговуванні та контролі стресу.

Точки входу

- Встановіть доступні точки входу до послуг і програм з ПЗПСП для постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО (включно з лесбійками та іншими квір-жінками), оскільки для них може бути недоречно або незручно отримувати допомогу в пунктах обслуговування, які орієнтовані на жінок.
- Створюйте та просувайте онлайн-сервіси (наприклад, чати), телефони довіри/гарячі лінії та групи взаємодопомоги, а також громадські центри ЛГБТІК+ як потенційні точки входу для постраждалих чоловіків/хлопців та осіб із різними СОГІССО.
- Залучайте осіб із різними СОГІССО, організації та мережі, щоб визначити надійні організації, які надають високоякісну допомогу у сфері ПЗПСП постраждалим від насильства особам з різними СОГІССО.

15 Ключові дії взято з таких настанов і ресурсів: Керівний комітет СУІГЗН, [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); ВООЗ, УВКБ ООН, [Посібник з гуманітарного втручання mhGAP \(mhGAP-HIG\) Клінічне лікування психічних, неврологічних станів і станів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин, у гуманітарних і надзвичайних обставинах](#) (2015 р.); УВКБ ООН, МОМ, Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення (2015 р.); УВКБ ООН, [Операційні правила. Програми з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки для операцій з біженцями](#) (2013 р.); ВООЗ, [Заходи реагування на насильство з боку інтимного партнера та сексуальне насильство щодо жінок: Рекомендації ВООЗ щодо клінічної та нормативної складових](#) (2013 р.); УВКБ ООН, [Ключові рекомендації: Робота з чоловіками та хлопцями, які постраждали від сексуального та гендерно зумовленого насильства під час вимушеного переміщення](#) (2012 р.); ВООЗ, [Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка жертв сексуального насильства в умовах збройного конфлікту: принципи та втручання](#) (2012 р.).

Орієнтована на постраждалих допомога

- Пропонуйте на вибір чоловіка чи жінку-медика і ніколи не робіть припущень самі, з ким хоче говорити постраждала особа.
- За потреби, і враховуючи те, що постраждалі особи часто відчують себе самотніми у своєму досвіді, запевніть їх в тому, що напад стався не з їхньої провини, що їхні реакції є нормальними, і що багато інших чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО також стали жертвами насильства. Підтримуйте постраждалу особу в розвиненні співчуття до себе та інших постраждалих, включаючи жінок і дівчат.
- Запевніть клієнта в тому, що ви особисто зберігатимете конфіденційність його інформації, і робіть це, враховуючи, що конфіденційність (і іноді відсутність довіри до послуг/заходів з реагування загалом) є головним страхом постраждалих від насильства осіб. Визнайте, що постраждалій особі було складно звернутися за допомогою, але зробивши це, вона вчинила сміливо.
- Запропонуйте консультації членам родини, якщо того бажає постраждала особа, з урахуванням того, що хлопці та особи з різними СОГІССО могли стати жертвами насильства від членів родини, а постраждалі одружені чоловіки можуть зіткнутися з неприйняттям з боку їхніх дружин.
- Якщо це безпечно, здійснено та надійно, розгляньте можливість створення груп підтримки та мереж взаємодопомоги для постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО, особливо тому, що багато з цих постраждалих — ізольовані та самотні. Де це можливо, зробіть окремі групи підтримки для постраждалих осіб із різними СОГІССО.
- Використовуйте ту саму мову й терміни, що і постраждала особа (за необхідності); уважно ставтеся до таких термінів, як «сексуальне насильство», «зґвалтування», «жертва» та «постраждала особа», оскільки чоловіки та хлопці, які зазнали насильства, можуть не ідентифікувати себе як жертву або не сприймати свій досвід як сексуальне насильство.
- Ніколи не робіть припущень про стать або сексуальну орієнтацію клієнта. Якщо ви не впевнені, запитайте людину, що найкраще відображає її внутрішній стан.
- Проаналізуйте власні почуття та упередженість під час роботи з чоловіками, які постраждали від насильства, включаючи осіб із різними СОГІССО, щоб переконатися, що ви можете передати їм своє тепло, неосудження та співчуття, а також надати інформацію та підтримку.
- Пройдіть навчання для роботи з постраждалими чоловіками і, зокрема, з особами з різними СОГІССО, і отримуйте регулярну супервізійну підтримку. Наприклад, постачальники послуг можуть пройти навчання за модулями «Чоловіки-жертви насильства» та «ЛГБТІ» [Тренінгу з кейс-менеджменту МПК](#).

Алгоритми направлення

- Встановіть чіткі процедури отримання повідомлень про сексуальне насильство, в тому числі від чоловіків, хлопців і осіб із різними СОГІССО.
- Розробіть протоколи направлення (включаючи стратегії комунікації та подальшого супроводу), які дозволять направляти постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО до спеціально підготовлених і навчених постачальників послуг, які мають відповідні точки входу для таких категорій постраждалих.

Міркування щодо надання послуг з ПЗПС

Обізнаність про сексуальне насильство

- Обізнаність і знання про сексуальне насильство над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО можуть бути на суттєво різних рівнях (як серед постачальників послуг, так і серед клієнтів) залежно від культури, контексту, віку та статі.

Надання високоякісної допомоги у галузі ПЗПСП

- Ключем до надання високоякісної, спеціалізованої допомоги у галузі ПЗПСП є наймання професійних, шанобливих постачальників послуг і персоналу. Включення ціннісно орієнтованих запитань у процес найму може допомогти оцінити гомофобні, трансфобні та інші негативні ставлення і упередження.
- Постачальники послуг у галузі ПЗПСП повинні спокійно обговорювати культурно чутливі питання, як-от стать, сексуальну орієнтацію, гендер, одностатеві сексуальні стосунки та сексуальне насильство, а також розвивати загальне розуміння місцевих гендерних норм і делікатних питань щодо сексуальної віктимізації чоловіків/хлопців і проблем ЛГБТІК+ загалом.
- Деякі постраждалі від насильства чоловіки і хлопці можуть проявляти сильний гнів, включаючи гомофобію. Чоловіки та хлопці, які стали жертвами насильства з боку жінок/дівчат, можуть проявляти мізогінію. Розуміння цього може допомогти постачальникам послуг реагувати належним чином і делікатно.
- Дерееалізація та інші дисоціативні симптоми, такі як відчуття заціпеніння та відчуженості від свого тіла, себе чи оточення — поширені явища серед жертв сексуального насильства. Постачальникам психіатричних послуг вкрай важливо розуміти, що постраждалі особи можуть не виявляти помітних емоційних страждань, які відображають інтенсивність їхніх переживань або глибину впливу на психічне здоров'я.
- За потреби, заспокойте постраждалих: Досвід сексуального насильства не робить вас «менше чоловіком». Проте суб'єктам у сфері ГЗН слід уникати посилення традиційних уявлень і гендерних норм стосовно того, що означає бути чоловіком.
- Визнавайте та підтверджуйте їхню хоробрість і силу, наприклад, «Дякую, що поділилися цим», «Ви дуже хоробра людина, потрібна велика сміливість, щоб говорити про це».
- Постачальникам послуг важливо усвідомлювати власні обмеження щодо свого робочого навантаження, надавати пріоритет самодопомозі та визначати очікування щодо клієнта.

Робота з поширеними страхами постраждалих осіб

- Такі міфи, як «лише чоловіки-геї зазнають сексуального насильства» або «усі зґвалтовані чоловіки стають геями», можна спростувати, пояснивши, що незважаючи на те, що в групі ризику знаходяться особи з різними СОГІССО, чоловіки та хлопці також є вразливими до сексуального насильства в різних гуманітарних контекстах, незалежно від сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності. Може бути корисно пояснити, що сексуальне насильство — це про владу, насильство та контроль, а не про сексуальне бажання, і що пережитий інцидент сексуального насильства не визначає поточну або майбутню сексуальну орієнтацію.
- Зауважте, що реакції сексуального збудження, як-от ерекція, вагінальне змашення та оргазм під час нападу (відомі як невідповідність збудження), є звичайними фізіологічними реакціями і не мають жодного відношення до сексуальної орієнтації або не означають, що жертва отримала задоволення від нападу. Вони можуть виникати під час багатьох типів сексуального насильства, включаючи зґвалтування та примусове споглядання, щодо жертв будь-якої статі та сексуальної орієнтації.
- Постраждалі чоловіки/хлопці та особи з різними СОГІССО можуть особливо переживати про конфіденційність і запитувати про інших клієнтів, щоб оцінити, чи порушуватимуть постачальники конфіденційність.¹⁶ Важливо встановити системи і практики суворої конфіденційності та забезпечити їх дотримання.
- Для розв'язання проблеми самозвинувачення та низької самооцінки може бути корисною підтримка постраждалих від насильства чоловіків і хлопців в контексті міркування про традиційні чоловічі гендерні норми та оскарження ідеї про те, що «справжні чоловіки не можуть бути жертвами».

¹⁶ С. Мартін, *Сексуальне насильство над чоловіками й підлітками та сексуальними і гендерними меншинами: Документація за результатами спільного дослідницького проекту МКЧХ та Норвезького Червоного Хреста*, МКЧХ/Норвезький Червоний Хрест (внутрішній звіт).

Поширені міфи про сексуальне насильство над чоловіками та хлопцями

- **Міф:** Сексуальне насильство над чоловіками та хлопцями трапляється рідко.
 - » **Реальність:** Сексуальне насильство вчиняється проти чоловіків і хлопців по всьому світу. За оцінками, у всьому світі близько 8% хлопців зазнають сексуальної наруги в дитинстві.¹
- **Міф:** Чоловіки не можуть стати жертвами сексуального насильства, оскільки вони фізично достатньо сильні, щоб відбити напад.
 - » **Реальність:** Кожен може постраждати від сексуального насильства.
- **Міф:** Анальне зґвалтування викличе перетворення чоловіка-натурала на гея.
 - » **Реальність:** Сексуальне насильство не впливає на сексуальну орієнтацію.
- **Міф:** Тільки геї ґвалтують чоловіків і хлопців.
 - » **Реальність:** Сексуальне насильство — це про насильство, а не сексуальне бажання чи сексуальну орієнтацію. Багато чоловіків, які вчиняють сексуальне насильство над чоловіками або хлопцями, вважають себе натуралами (гетеросексуалами).
- **Міф:** Якщо чоловіки чи хлопці відчували ерекцію під час зґвалтування, то, значить, їм сподобалося.
 - » **Реальність:** Під час анального зґвалтування деякі жертви насильства можуть відчувати ерекцію або оргазм. Спонтанне збудження також поширене й під час інших форм сексуального насильства, як-от примусове споглядання. Це нормальна фізіологічна реакція, яка не має відношення до бажання чи задоволення.
- **Міф:** Чоловіки та хлопці не розголошують інформацію про сексуальну віктимізацію.
 - » **Реальність:** Постраждали чоловіки та хлопці розповідають про це людям, яким вони довіряють, у сприятливому та шанобливому оточенні.

Міфи щодо хлопців

- **Міф:** Більшість хлопців, які зазнали сексуальної наруги, стають кривдниками у дорослому віці.
 - » **Реальність:** Більшість хлопців, які зазнали сексуальної наруги, не вчиняють насильства в дорослому віці.²
- **Міф:** Хлопці менше страждають від сексуальної наруги та експлуатації, ніж дівчата.
 - » **Реальність:** Сексуальна наруга та експлуатація шкодять усім дітям.
- **Міф:** Хлопцям «пощастило», якщо вони стають жертвами сексуальної експлуатації або насильства з боку жінки.
 - » **Реальність:** Сексуальна віктимізація з боку кривдника будь-якої статі шкідлива.

З поглибленим обговоренням міфів, пов'язаних із постраждалими від насильства чоловіками/хлопцями в контексті гуманітарної діяльності, можна ознайомитись у роботі Туке та інших: [«Від «Це буває рідко» до «Чоловікам гірше»: Розвіювання хибних уявлень про сексуальне насильство над чоловіками та хлопцями в умовах конфлікту та переміщення»](#), *Journal of Humanitarian Affairs* (2021 р.).

¹ Рівень поширеності сексуальної наруги над дівчатами в дитинстві становить 18%. Всесвітня організація охорони здоров'я, *Доповідь про глобальний стан запобігання насильству* (Женева, 2014 р.), с. 14.

² Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я, *Цикли насильства: Зв'язок між жорстоким поведінням у дитинстві та ризиком стати жертвою або винуватцем насильства* (Копенгаген, Всесвітня організація охорони здоров'я, 2007 р.), с. 9.

Повідомлення про насильство

- Постраждалим особам не обов'язково відкрито повідомляти про сексуальну віктимізацію, щоб забезпечити зцілення чи відновлення. Пріоритетом є створення безпечного, сприятливого та довірчого середовища, де пріоритетом є конфіденційність і неосудження, і де персонал навчений отримувати повідомлену інформацію про випадок насильства і не тисне, не змушує та не підганяє постраждалу особу до розкриття.

- Постраждали чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО розкривають інформацію про насильство людям, яким вони довіряють, — як чоловікам, так і жінкам. Розголошення — якщо, коли, як і кому — це особисте бажання.
- Деяким постраждалим може бути легше розповісти сторонній людині чи іноземцю, а не представнику їхньої етнічної приналежності, культури чи релігії.
- Телефонні та онлайн-сервіси можуть допомогти зменшити певні занепокоєння про конфіденційність постраждалих від насильства чоловіків. Послуги «гарячої лінії» мають бути анонімними, а жертви не повинні надавати особисту ідентифікаційну інформацію для отримання доступу до них.
- Обмежувальні гендерні норми, стигматизація навколо одностатевих стосунків, хибні уявлення про те, що сексуальне насильство над чоловіками й хлопцями є рідкісним явищем, і труднощі у визначенні себе як жертви можуть перешкоджати розкриттю інформації про насильство.
- Чітке визнання того, що сексуальне насильство над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО може бути широко поширеним в умовах конфлікту, ув'язнення, під час втікання та переміщення, може допомогти постраждалим особам відкритися та зменшити самозвинувачення.
- Багато чоловіків і хлопців, які зазнали насильства, можуть не сприймати свій досвід як сексуальне насильство і воліють говорити про «тортури» або інші несексуальні форми насильства. Важливо говорити з ними тією самою мовою, яку використовують вони.

Допомога постраждалим від сексуального насильства трансособам

Постачальники послуг часто потребують додаткової підтримки, поглибленого інформування та навчання, щоб належним чином допомагати трансособам. Ключові міркування при наданні допомоги постраждалим трансособам включають:

- **Навчений персонал.** Забезпечте наявність персоналу, який пройшов навчання або поглиблений інструктаж для надання допомоги трансособам.
- **Інклюзивні форми.** Розробіть інклюзивні форми, які не змушують клієнта вибирати лише між поняттями «чоловік» і «жінка». Подумайте над тим, щоб зробити «стать» запитанням в анкеті, на яке відповідь дає сам пацієнт. (Це буде корисно й для небінарних людей.)
- **Вибір мови.** Використовуйте бажані імена та займенники (без питань) і формулювання, які вживає сам клієнт, коли йдеться про частини тіла.
- **Слухання і відсутність припущень.** Слухайте постраждалу особу і не робіть припущень, що сексуальна віктимізація пов'язана з тим, що особа є трансгендерною. Деякі постраждалі можуть вірити в існування зв'язку між сексуальним насильством і їхньою трансгендерністю, а інші — ні.
- **Тримайтеся основного предмета обговорення.** Ставте релевантні запитання і не зондуйте особу нав'язливими або такими, що не стосуються теми, запитаннями, які пов'язані з трансгендерністю. Постачальники послуг можуть виявляти цікавість або мати запитання щодо трансгендерності: зосередьтеся на потребах клієнта та досліджуйте свої особисті запитання стосовно гендерної ідентичності поза контекстом лікування.
- **Повага до рішень про розкриття інформації.** Зрозумійте, що деякі трансособи відкрито говорять про свою трансгендерність, тоді як інші не хочуть це розголошувати. Це особистий вибір, і нерозкриття інформації не слід сприймати як заперечення чи обман.
- **Тілесна або гендерна дисфорія.** Визнайте, що деякі трансособи страждають від тілесної або гендерної дисфорії. У результаті може бути важко розрізнити гендерну дисфорію, тілесну дисфорію та наслідки сексуальної віктимізації.
- **Чітка політика.** Якщо пропонуються розділені за статтю групи підтримки, розробіть чітку політику щодо того, до яких груп можуть мати доступ трансособи. За можливості, подумайте про створення груп підтримки лише для трансосіб.

На основі матеріалів: FORGE, [Практичні поради для роботи з трансгендерними особами, які постраждали від сексуального насильства](#), (2008 р.).

Перешкоди та фактори, що сприяють отриманню послуг з ПЗПСП

- Запровадження конфіденційних послуг, інформаційно-роз'яснювальної роботи та заходів з побудови довіри в громадах може підштовхнути постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО звертатися за допомогою.
- Обмежувальні маскулінні норми можуть обмежити бажання шукати допомоги у постраждалих від насильства чоловіків і хлопців, зокрема, допомоги у сфері ПЗПСП.
- Інформація про додаткові перешкоди наведена в пункті «Перешкоди для отримання послуг» у розділі «Здоров'я».

Додаткові міркування щодо постраждалих хлопців

- Див. «Міркування щодо надання послуг» у розділі «Захист дітей».

Додаткові міркування щодо постраждалих осіб із різними СОГІССО

- Постачальники послуг повинні знати, що постраждалі особи з різними СОГІССО можуть мати певні бар'єри та страхи щодо розкриття інформації про насильство через вплив гомофобії, квірфобії і трансфобії. Розробляючи плани безпеки для постраждалих осіб із різними СОГІССО, важливо розуміти, що вони можуть мати властиві цій групі особи проблеми безпеки, наприклад, загрозу стати «вигнанцями» або специфічні ризики безпеки, пов'язані з гомофобією, біфобією та трансфобією.
- Додатковою перешкодою для отримання допомоги може бути відсутність спеціалізованих та якісних послуг для постраждалих осіб із різними СОГІССО. Постачальники послуг, які працюють з такими постраждалими, повинні бути особливо глибоко поінформовані про їхню унікальну вразливість, включаючи відповідну мову і терміни, які вони вживають. Якщо це можливо, суб'єкти у сфері протидії ГЗН повинні співпрацювати з місцевими ЛГБТІК+ організаціями чи ініціативами.
- Люди з різними СОГІССО часто (виправдано) ставляться насторожено до компетентності постачальників послуг з ПЗПСП у питаннях ЛГБТІК+ та їх відкритості до них, і можуть боятися, зокрема, «конверсійної терапії». Це обмежує бажання пошуку послуг з ПЗПСП. Обізнані, надійні, дружні до ЛГБТІК+ постачальники послуг з ПЗПСП є вкрай важливим чинником для підтримки використання послуг.
- Якщо це можливо, слід підтримувати місцеві ЛГБТІК+-організації у їх наданні та/або розширенні надання допомоги у галузі ПЗПСП, оскільки вони можуть бути компетентнішими та надійнішими в реагуванні на запити постраждалих осіб із різними СОГІССО. Останні можуть віддати перевагу звернутися за допомогою до ЛГБТІК+-організації, якщо це можливо, а не до загального постачальника послуг з ПЗПСП.
- Веселковий прапор широко відомий серед людей із різними СОГІССО і може бути корисним для сигналізування про дружнє до ЛГБТІК+-осіб ставлення, наприклад, постачальники послуг, перекладачі, соціальні працівники та інший персонал можуть носити значки з кольорами веселки.
- Шанобливий, недискримінаційний підхід є критично важливим. Використання мови, яка відображає та сигналізує про те, що ви знайомі з різноманітними досвідами, ідентичностями та сексуальними орієнтаціями, може допомогти побудувати довіру, комфорт і взаєморозуміння. Наприклад, коли ви представляєтеся клієнту, можете чітко зазначити займенники роду, якому ви віддаєте перевагу щодо себе (вона/він/вони).
- Деякі постраждалі особи з різними СОГІССО можуть звинувачувати себе в нападі або вірити в те, що вони були покарані за їхню сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність/самовираження. Дехто може вважати, що сексуальне насильство «штовхнуло» їх стати ЛГБТІК+. Може бути корисно пояснити, що сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність не є вибором, що сексуальне насильство не має жодного відношення до сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності чи бажання, і що в сексуальному насильстві винен лише кривдник.
- Конфіденційність має надважливе значення, особливо тому, що особи з різними СОГІССО можуть бути стурбовані тим, що їхня сексуальна орієнтація чи гендерна ідентичність буде розкрита їхнім родинам чи громадам.
- Молодь ЛГБТІК+ особливо вразлива до сексуальної віктимізації і часто має обмежену сімейну чи соціальну підтримку.

- Подібно до «натуральних», цисгендерних жінок і чоловіків, деякі люди з різними СОГІССО продають секс і можуть піддаватися сексуальному насильству при цьому. Для постачальників послуг з ПЗПСП вкрай важливо підтримувати неосудливий, шанобливий і чуйний підхід до будь-якої особи, яка продає секс.
- Посилючими факторами, які можуть перешкоджати використанню послуг з ПЗПСП постраждалими особами з різними СОГІССО, є незахищеність, бідність, незахищене житло, соціальне та сімейне відчуження, погано розвинені громадські мережі, дискримінація, гомофобія та трансфобія.

Практичний приклад: Взаємодопомога під керівництвом постраждалих осіб в Уганді

Заснована у 2011 році Асоціація біженців «Чоловіки надії» Уганди (MOHRAU) — це організація, створена силами чоловіків, які зазнали сексуального насильства в умовах конфлікту, в рамках Проекту щодо норм права у сфері регулювання біженців. Якщо спочатку MOHRAU розпочала свою роботу як група підтримки, то згодом її діяльність значно розширилася і включає заходи з підвищення обізнаності населення, адвокацію та розвиток спроможності. Вона пропонує своїм членам низку тренінгів, зокрема з прав людини, комп'ютерної грамотності та розвитку лідерських навичок. Дослідження діяльності MOHRAU показало, що групи підтримки і взаємодопомоги надали цінний простір для постраждалих від насильства чоловіків, який сприяв індивідуальному та груповому зціленню, включаючи встановлення нових ідентичностей. Ці групи підтримки кинули виклик патріархальним уявленням про невразливість чоловіків і панівну маскуліність, а також сприяли формуванню більш егалітарного розуміння міжособистісних стосунків.

Джерело: Асоціація біженців «Чоловіки надії» Уганди. *Журнал «Чоловіки надії»*. 2015 р.; Й. Едстрем та ін., *Терапевтичний активізм: Асоціація біженців «Чоловіки надії» Уганди порушує мовчання щодо сексуального насильства над чоловіками — зґвалтування — в умовах конфлікту*. Інститут досліджень розвитку, 2016 р.

Відповідні ресурси у галузі ПЗПСП

- Організація FORGE. [Посібник для фасилітаторів громадських груп трансгендерів: Підтримка постраждалих від сексуального насильства](#). (2016 р.)
- ВООЗ, УВКБ ООН. [Посібник з гуманітарного втручання mhGAP \(mhGAP-HIG\) Клінічне лікування психічних, неврологічних станів і станів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин, у гуманітарних і надзвичайних обставинах](#). (2015 р.)
- База даних «Health and Human Rights Info». (Інформація про охорону здоров'я і права людини). [Психічне здоров'я та гендерно зумовлене насильство. Як допомогти постраждалим від сексуального насильства в умовах конфлікту — навчальний посібник](#) (2014 р.)
- УВКБ ООН. [Ключові рекомендації: Робота з чоловіками та хлопцями, які постраждали від сексуального та гендерно зумовленого насильства під час вимушеного переміщення](#). (2012 р.)
- ВООЗ. [Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка жертв сексуального насильства в умовах збройного конфлікту: принципи і втручання](#). (2012 р.)
- УВКБ ООН. [Ключові рекомендації: Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення](#). (2011 р.)
- ВООЗ, організації War Trauma Foundation та World Vision International. [Перша психологічна допомога: Посібник для працівників на виїзді](#). (2011 р.)
- Організація FORGE. [Практичні поради для роботи з трансгендерними особами, які постраждали від сексуального насильства](#). (2008 р.)

Особливі міркування щодо певних груп населення

Затримані

Чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО під час затримання знаходяться у високій зоні ризику сексуального насильства. Місця затримання можуть означати офіційні центри затримання, імпровізовані місця затримання (як-от підвали чи покинуті будівлі), в'язниці, перебування під вартою в поліції та інші форми неволі. Трансгендерні затримані особливо вразливі до сексуальної віктимізації, особливо якщо їх неправильно ідентифікують за статтю і розміщують до невідповідної групи населення. Затримані, які тривалий час перебувають в неволі або в полоні, знаходяться під загрозою сексуального насильства, включаючи сексуальні тортури.

Жертви тортур

Чоловіки, хлопці та особи з різними СОГІССО, які зазнавали тортур, часто піддаються певній формі сексуальних тортур. Чоловіки/хлопці, які стали жертвами сексуальних тортур, можуть віддавати перевагу використанню терміну «тортури», а не говорити про сексуальне насильство чи зґвалтування. Тортури мають глибокі, багатовимірні та тривалі наслідки. Для підтримки реабілітації жертви та її успішного повернення в суспільство потрібна комплексна допомога.

Люди, які продають секс

Окрім цисгендерних жінок-натуралок, чоловіки та особи з різними СОГІССО також іноді продають секс у гуманітарному контексті. Хлопці-підлітки можуть бути жертвами сексуальної експлуатації в контексті продажу сексу. Люди, які продають секс, знаходяться у високій зоні ризику сексуального насильства з боку поліції, клієнтів, членів громади та інших осіб. Однак постачальники послуг та органи влади можуть нехтувати цим або не сприймати це насильство серйозно. Люди, які продають секс, часто стикаються з дискримінацією, стигматизацією, а іноді й переслідуваннями з боку постачальників послуг та інших осіб, і можуть особливо не хотіти звертатися за допомогою. Співпраця з людьми, які продають секс, і організаціями, які працюють у секс-індустрії, може допомогти розробити ефективну програму та розширити можливості доступу до допомоги.

Люди з обмеженими можливостями

Люди з обмеженими можливостями, до яких входять чоловіки, хлопці та люди ЛГБТІК+, піддаються набагато більшому ризику сексуального насильства, ніж їхні відповідники без обмежених можливостей. Люди з вадами інтелекту є особливо вразливими, оскільки ними легше маніпулювати, вони можуть бути не в змозі чітко дати згоду або відмовитися від сексуальної активності, і їм може бути важче висловлюватися. Деякі постраждалі особи з обмеженими можливостями покладаються на кривдника стосовно допомоги та підтримки, що ще більше перешкоджає розкриттю інформації про насильство та доступу до послуг. Люди з обмеженими можливостями зазвичай можуть мати менший доступ до інформації та менше знань про доступні послуги. Служби реагування на сексуальне насильство можуть бути фізично недоступними, а постачальники можуть мати глибокі упередження або хибні уявлення про людей з обмеженими можливостями. Жертви насильства, які мають травму статевих органів або прямої кишки та користуються інвалідним візком, часто стикаються зі значними труднощами в боротьбі з нетриманням сечі чи калу.

Етнічні та релігійні меншини

Люди з груп етнічних і релігійних меншин часто піддаються більшому ризику насильства та домагань, у тому числі сексуального насильства. Вони часто стикаються з численними перешкодами в доступі до допомоги, включаючи дискримінацію з боку постачальників послуг, відсутність інформації про доступні послуги, а також мовні та культурні перешкоди. Постачальники послуг, які надають допомогу жертвам сексуального насильства, повинні забезпечувати шанобливий, недискримінаційний підхід, а також виявляти й усувати перешкоди доступу до допомоги для етнічних і релігійних меншин.

Захист

Право на захист, включаючи правовий захист і фізичний захист, лежить в основі гуманітарного реагування. Жертви сексуального насильства будь-якої статі та сексуальної орієнтації часто мають низку потреб у захисті, включаючи доступ до безпеки, звернення до суду за правовим захистом, спеціалізовану медичну допомогу та інші послуги. Проте пов'язані із захистом потреби дорослих постраждалих від насильства чоловіків та осіб із різними СОГІССО (так само, як і цисгендерних жінок-натуралок) часто не задовольняються через дискримінаційну політику, неналежні або нефункціональні судові процеси, проблеми конфіденційності, брак інформації та недостатньо підготовлений персонал, серед іншого. Особи з різними СОГІССО стикаються з купою серйозних проблем щодо захисту та можуть зіткнутися з дискримінацією та неповагою при спробі отримати доступ до пов'язаних із захистом послуг.

Дуже важливо, щоб персонал з питань захисту був готовий до належної та ефективної підтримки осіб, які піддаються ризику сексуальної віктимізації, і реагував на запити постраждалих осіб будь-якої сексуальної орієнтації та статі. Програми мають ґрунтуватися на аналізі статі, віку, обмежених можливостей і культурних аспектів. Щодо питань захисту, пов'язаних із хлопцями та підлітками з різними СОГІССО, дивіться розділ «Захист дітей».

Пов'язані із захистом потреби

Жертви сексуального насильства мають низку пов'язаних із захистом потреб, зокрема:

- безпосередня безпека;
- безпечний притулок/житло (короткострокове та/або довгострокове);
- правосуддя/правовий захист;
- направлення до спеціалізованого кейс-менеджменту, медичних послуг, послуг з ПЗПСП та інших;
- матеріальна допомога та підтримка засобів до існування;
- шаноблива, конфіденційна та орієнтована на постраждалих підтримка;
- прискорене визначення статусу біженця (якщо це застосовно);
- прискорене направлення на переселення в третю країну, якщо в країні першого притулку немає відповідних послуг або захисту.

Ключові дії постачальників послуг із захисту

Нижче наведені настанови та ресурси, розроблені проєктом «Сфера», МПК, УВКБ ООН та МОМ, серед інших.¹⁷

Розуміння проблеми

- Визнайте, що чоловіки, хлопці та люди з різними СОГІССО можуть стати жертвами сексуального нападу, і зрозумійте, що таке насильство не є рідкістю, особливо щодо людей ЛГБТІК+.
- Зрозумійте, що постраждалі чоловіки можуть і надалі перебувати в групі ризику сексуального насильства.
- Вивчіть поширені форми сексуального насильства над чоловіками, такі як примусове споглядання, примусове оголення, насильство над статевими органами та примусове зґвалтування інших.
- Розумійте терміни, натяки, евфемізми та метафори щодо сексуальної віктимізації, а також актуальні формулювання, пов'язані з питаннями ЛГБТІК+ у місцевому контексті.

¹⁷ Ключові дії взято з таких настанов і ресурсів: Проєкт «Сфера», [Посібник проєкту «Сфера»: Гуманітарна Хартія і мінімальні стандарти при наданні гуманітарної допомоги, четверте видання](#) (2018 р.); МПК, [Посібник із гендерних питань під час гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); УВКБ ООН, [Запобігання та реагування на СГЗН — навчальний пакет](#) (2016 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції втручань щодо гендерно зумовленого насильства в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); УВКБ ООН, МОМ, [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.); УВКБ ООН, [Ключові рекомендації: Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення](#) (2011 р.).

Розвиток спроможності

- Проведіть поглиблений інструктаж персоналу з питань захисту щодо роботи з постраждалими чоловіками, хлопцями і особами з різними СОГІССО загалом.
- Переконайтеся, що інтерв'юери, які розглядають заяви, пов'язані з наданням притулку, обізнані у питаннях сексуального насильства над чоловіками, хлопцями і особами з різними СОГІССО, такими як примусове споглядання, примусове зґвалтування інших осіб і так зване «виправне» зґвалтування, включаючи конкретні форми й ознаки сексуального насильства над чоловіками, хлопцями і особами з різними СОГІССО у країні їхнього походження.
- Забезпечте наявність спеціально навченого персоналу для проведення бесід, пов'язаних з визначенням статусу біженця та переселенням, для осіб із різними СОГІССО. (Див.: Поради для персоналу з питань захисту: Опитування осіб із різними СОГІССО.)
- Забезпечте контроль і супервізію персоналу, щоб переконатися в тому, що консультації з особами з різними СОГІССО здійснюються шанобливим, конфіденційним та належним чином.
- Забезпечте поглиблений інструктаж персоналу (включно з охоронцями, водіями, адміністративним персоналом та іншими) про питання ЛГБТІК+ і розгляньте можливість носіння значка з веселковим прапорцем, що може бути корисним сигналом про дружнє ставлення до ЛГБТІК+.
- Наймайте персонал ЛГБТІК+ на всіх рівнях, включаючи персонал служби безпеки, соціальних працівників і фахівців з питань захисту.

Координація та співпраця

- Співпрацюйте з особами з різними СОГІССО, фахівцями, мережами та організаціями, щоб визначити конкретні проблеми захисту й безпеки та перешкоди у доступі до послуг, пов'язані з особами з різними СОГІССО, включно з постраждалими від сексуального насильства.
- Вступайте в партнерство та підтримуйте місцеві ЛГБТІК+-організації, щоб реагувати на потреби постраждалих осіб із різними СОГІССО, якщо це доречно.
- Співпрацюйте з партнерами, як-от місцеві ЛГБТІК+-організації та мережі, щоб визначити безпечний притулок для постраждалих чоловіків та осіб із різними СОГІССО, а також осіб, які перебувають в зоні ризику сексуального насильства.
- Розробіть план на випадок надзвичайних ситуацій щодо того, як отримати технічну підтримку від фахівця з питань ГЗН до того, як прибудуть постраждалі.
- Співпрацюйте із суб'єктами права для забезпечення безпечної та конфіденційної правової підтримки постраждалих чоловіків і осіб із різними СОГІССО, щоб вони могли краще розуміти свої законні права.

Інклюзивні програми

- Переконайтеся, що програми захисту охоплюють чоловіків, яким загрожує сексуальне насильство, чоловіків, які зазнали насильства, та осіб із різними СОГІССО, залежно від обставин (і без шкоди для цільових програм захисту для жінок).
- Визначте і зміцніть механізми захисту на рівні громади для чоловіків, які перебувають в зоні ризику сексуального насильства, чоловіків, які зазнали насильства, та осіб із різними СОГІССО.
- Визначте матеріальні потреби чоловіків, які перебувають в зоні ризику сексуального насильства, чоловіків, які зазнали насильства, та осіб із різними СОГІССО, та забезпечте їм безпечний, недискримінаційний і конфіденційний доступ до матеріальної допомоги.
- Оцініть поточний рівень безпеки постраждалих на основі їхнього знайомства з кривдником, тривалого характеру насильства та доступу кривдника до будинку та до кола спілкування постраждалої особи. За потреби проведіть планування безпеки і переконайтеся в тому, що постраждала особа має доступ до мереж підтримки і може визначити осіб, яким вона довіряє. Розробляючи плани безпеки для постраждалих осіб із різними СОГІССО, важливо розуміти, що вони можуть мати властиві цій групі осіб проблеми безпеки, наприклад, загрозу стати «вигнанцями» або специфічні ризики безпеки, пов'язані з гомофобією, біфобією та трансфобією.
- Створіть конфіденційні механізми подання скарг членами громади, щоб вони могли повідомляти про проблеми, включаючи сексуальну експлуатацію та сексуальне насильство; визначте та усуньте будь-які перешкоди для подання повідомлень, особливо для осіб із різними СОГІССО.

- Надавайте підтримку постраждалим чоловікам, хлопцям та особам з різними СОГІССО у їхньому доступі до постачальників правової допомоги, які пройшли спеціальний інструктаж і мають досвід роботи з цими групами постраждалих.
- Забезпечте проведення в громадах інформаційно-роз'яснювальної роботи та заходів з підвищення обізнаності щодо сексуального насильства, а також усілякі спеціальні інструктажі та тренінги щодо сексуального насильства, зокрема для поліції та судових органів, для роботи з чоловіками, яким загрожує сексуальне насильство, чоловіками, які зазнали насильства, та осіб із різними СОГІССО.
- Оцініть ризики сексуального насильства для людей у місцях позбавлення волі, наприклад, окреме розміщення людей за віком і статтю, включення осіб із різними СОГІССО у політики й протоколи, а також конкретні вразливі сторони та потреби трансгендерних затриманих.

Алгоритми направлення

- Розробіть алгоритми реагування та направлення до спеціалізованих пунктів направлення для постраждалих від насильства чоловіків, які не матимуть відношення до безпечних місць для жінок і дівчат.
- Розробіть алгоритми направлення до відповідних спеціалізованих служб для постраждалих осіб із різними СОГІССО, включаючи спеціалізовані пункти направлення для трансосіб (інтегровані в існуючі алгоритми направлення або окремо розроблені, залежно від обставин).

Поради для персоналу з питань захисту: Опитування постраждалих чоловіків

- » **Будьте уважні до певних ознак:** Постраждали від насильства чоловіки часто відкладають повідомлення про сексуальну віктимізацію і можуть це зробити лише тоді, коли їм потрібна термінова медична допомога. Потенційні ознаки сексуальної віктимізації включають нездатність зручно сидіти, скарги на біль у нижній частині спини та прояви сильного гніву, дратівливості або гомофобії. Обов'язково розпізнавайте ці потенційні ознаки, розмовляйте з постраждалим чуйно і зосереджено та пропонуйте йому інформацію про медичну допомогу та інші послуги.
- » **Будуйте взаєморозуміння і обережно порушуйте тему сексуального насильства.** У місцях, де вже запроваджені алгоритми направлення для постраждалих від насильства чоловіків, відповідно навчений персонал може делікатно порушити питання про сексуальне насильство після встановлення контакту з постраждалим. Робіть акцент на тому, що такі болючі питання, як сексуальне насильство, можна обговорювати конфіденційно, і тільки якщо і коли людина готова про них говорити. Поясніть, що сексуальне насильство не впливає на сексуальну орієнтацію. (Зауважте, що спонтанна ерекція чи оргазм під час нападу є звичайною фізіологічною реакцією, яка не має жодного відношення до сексуальної орієнтації чи до того, що постраждалий відчув задоволення.)
- » **Дотримуйтесь керівних принципів щодо роботи з гендерно зумовленим насильством.** Дотримуйтесь цих керівних принципів у кожній взаємодії з постраждалою особою. Проявляйте емпатію, неосудливе ставлення, поважайте історію та побажання постраждалої особи та направляйте її до відповідних служб, якщо це необхідно. Пропонуйте на вибір інтерв'юерів та перекладачів різної статі.

На основі матеріалів: УВКБ ООН. [Запобігання та реагування на СГЗН — навчальний пакет](#). (2016 р.), с. 15.

Міркування щодо надання послуг із захисту

Повідомлення про насильство

- Постраждали чоловіки і особи з різними СОГІССО можуть насторожено ставитися або неохоче розкривати інформацію про сексуальну віктимізацію через занепокоєння про порушення конфіденційності та брак знань про переваги такого розкриття.
- Постраждали чоловіки можуть не сприймати свій досвід як сексуальне насильство, оскільки можуть асоціювати його лише з жінками і дівчатами. Натомість вони можуть говорити про тортури чи загальне насильство. Важливо говорити з ними тією самою мовою, яку використовують вони.

Планування безпеки

- Рідко коли є безпечні притулки для дорослих чоловіків. Також часто важко знайти надійний притулок для хлопців-підлітків, які зазнали сексуального насильства; може знадобитися пошук творчих рішень для визначення безпечного притулку та варіантів житла. Плани на випадок надзвичайних ситуацій повинні бути запроваджені до появи постраждалих осіб.
- У багатьох контекстах особи з різними СОГІССО, а іноді й постраждалі чоловіки та хлопці, навряд чи отримують позитивну підтримку від поліції чи інших служб захисту через гомофобію, біфобію та трансфобію. У деяких випадках правоохоронці самі можуть бути кривдниками. Детально розпитайте людину про її поточний і минулий досвід роботи з поліцією, а також ризики безпеки, пов'язані з повідомленням органів влади.
- Потрібно знати і серйозно сприймати тривожні ознаки самоушкодження та суїцидальної поведінки.

Правова допомога

- Як і жінки й дівчата, постраждалі від насильства чоловіки та особи з різними СОГІССО часто стикаються зі значними перешкодами у доступі до правосуддя:
 - » У багатьох національних законах зберігаються вузькі юридичні визначення зґвалтування, які не охоплюють чоловіків/хлопців як жертв.¹⁸ Правовий захист постраждалих чоловіків може підпадати під інші категорії, наприклад сексуальний напад, що може передбачати менші покарання.¹⁹
 - » Поширені форми сексуального насильства над чоловіками та хлопцями, такі як примусове зґвалтування інших осіб або примусове споглядання, можуть не підпадати під дію національного законодавства (хоча у певних контекстах вони можуть переслідуватися за міжнародним правом).
 - » Одностатеві сексуальні стосунки криміналізуються в багатьох країнах. Це суттєво перешкоджає доступу постраждалих чоловіків і хлопців до послуг, оскільки криміналізується сам акт, і також відштовхує постраждалих осіб із різними СОГІССО.
 - » Люди, які перебувають у гуманітарних ситуаціях, часто тікають або проживають у середовищах зі слабким верховенством права та широко поширеною безкарністю щодо злочинів сексуального характеру. Вони можуть бути невпевнені або мати мало знань про те, як добитися справедливості, а отже, менш імовірно, що вони шукатимуть підтримки.
 - » Публічний характер деяких судових систем може перешкоджати використанню засобів правового захисту постраждалими від сексуального насильства та особами з різними СОГІССО загалом.
 - » Правоохоронні органи (поліція) можуть вчиняти додаткове сексуальне насильство, коли постраждалі повідомляють про сексуальну віктимізацію.

18 У всьому світі 62 країни не надають правового захисту чоловікам, які стали жертвами зґвалтування. *Доповідь Генерального секретаря щодо сексуального насильства в умовах конфлікту* [s/2016/361] (2016 р.), с. 4.

19 Наприклад, у Йорданії та Лівані кримінальні кодекси визначають зґвалтування як дію, вчинену кривдником чоловічої статі над жінкою (яка не є подружжям). Правовий захист для чоловіків, які пережили зґвалтування, може бути здійснений за іншими статтями, як-от непристойне посягання або содомія, хоча ці злочини передбачають менші покарання. УВКБ ООН, «*Ми носимо це в серці*»: Сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями у сирійській кризі (2017 р.), с. 57

- » Деякі постраждали від сексуального нападу чоловіки бояться призову або мобілізації до збройних сил. Важливо забезпечити доступ до безпечної та конфіденційної юридичної підтримки, щоб вони могли краще розуміти свої законні права.
- У деяких контекстах доступ до правосуддя може бути мотивуючим фактором у зверненні за послугами постраждалих від насильства чоловіків і хлопців. Доступ до правосуддя може сприяти процесу зцілення та відновлення постраждалих осіб.
- Корисними у підвищенні обізнаності про сексуальне насильство над чоловіками, хлопцями та особами з різними СОГІССО, а також про те, як отримати допомогу, включаючи необхідні направлення, можуть бути клініки правової допомоги.

Особливі міркування щодо ЛГБТІК+-людей²⁰

- Люди з різними СОГІССО дуже вразливі до сексуального насильства, зокрема з боку працівників гуманітарної допомоги та під час затримання. Транссособи особливо вразливі до сексуальної віктимізації під час затримання чи ув'язнення, особливо якщо їх неправильно ідентифікують за статтю і розміщують до невідповідної групи людей.
- Персонал з питань захисту може бути ненавченим, невідготовленим або почуватися незручно під час надання допомоги особам з різними СОГІССО. Цю проблему слід розв'язувати за допомогою навчання, роз'яснення цінностей, поглибленого інструктажу та супервізії.
- Безпечний притулок є серйозною проблемою для осіб із різними СОГІССО. Розкидане по території об'єкта житло може бути ізолюючим, з іншого боку, безпечні будинки для ЛГБТІК+ можуть збільшити видимість а, отже, і вразливість. Співпраця з місцевими ЛГБТІК+-партнерами може допомогти визначити та оцінити варіанти житла, включаючи безпосередній притулок для постраждалих.
- Правовий захист для осіб із різними СОГІССО щодо будь-якої форми віктимізації може бути складним через дискримінацію, стигматизацію, можливість відплати та страх стати вигнанцями. Правовий захист є надзвичайно складним і потенційно небезпечним у ситуаціях, де криміналізуються одностатеві сексуальні стосунки та форми гендерного самовираження, націлені на осіб з неконформною гендерною ідентичністю.
- Переселення часто розглядається як основний інструмент захисту для осіб із різними СОГІССО, які перебувають у групі ризику у ворожому середовищі. Враховуючи обмежені терміни переселення і тривалий час очікування, протягом якого люди з різними СОГІССО можуть бути під загрозою, важливо співпрацювати з місцевими організаціями ЛГБТІК+ та іншими партнерами, щоб визначити альтернативні рішення захисту.
- Особи з різними СОГІССО стикаються з численними перешкодами в доступі до матеріальних благ, послуг, механізмів повідомлення та процесів захисту. Вони можуть віддати перевагу рішенням ізолюватися, аніж ризикувати викриттям, дискримінацією, приниженням, відмовою в допомозі чи насильством, якщо спробують отримати допомогу.
- Документація, що містить стать людини, яка не відповідає її гендерній ідентичності чи самовираженню, може поставити її під загрозу переслідувань, зловживань, виключення та відмови в допомозі.
- Колективні оцінювання можуть не охоплювати або не бути доступними для осіб із різними СОГІССО; методології оцінювання, які не враховують проблеми конфіденційності та безпеки, пов'язані з ЛГБТІК+, можуть піддавати таких людей ризику викриття, що збільшує ймовірність переслідувань або насильства.
- Звичайні місця, де розповсюджується інформація про послуги, наприклад громадські центри, можуть бути небезпечними для осіб із різними СОГІССО або не пропонувати релевантну інформацію для людей ЛГБТІК+. Хорошими альтернативами можуть бути гарячі лінії, телефони довіри та онлайн-групи чи майданчики для людей ЛГБТІК+, зокрема чати та застосунки для знайомств.

20 У цьому розділі використовується інформація, отримана з таких джерел: Керівний комітет СУІЗН, *Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг з кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності* (2017 р.); УВКБ ООН, МОМ, *Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення* (2015 р.); УВКБ ООН, Ключові рекомендації: *Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення* (2011 р.).

Практичний приклад: Підтримка трансгендерних жінок-біженок у Лівані

У 2016 році Жіноча комісія у справах біженців, у партнерстві з MOSAIC, запустила пілотний проєкт підтримки безпеки і благополуччя іракських, сирійських, палестинських і ліванських трансжінок, які проживають у Бейруті, Ліван. Проєкт передбачав створення безпечного, гостинного простору, де учасники(-ці) могли б комфортно зустрічатися та обговорювати питання, які їх хвилюють. Були вжиті заходи з налагодження зв'язків між учасниками(-цями) для розвитку почуття спільноти та колективної стійкості, а також було надано інформацію про доступні послуги. Досвідчений соціальний працівник проводив серію групових сесій з арттерапії та драматерапії, що допомогло визначити спільні теми та досвід учасників(-ць). У результаті учасники(-ці) повідомили про посилене почуття спільноти та приналежності; захист на рівні громад було посилено завдяки розширенню їхньої мережі взаємодопомоги, яка допомогла в обміні інформацією про фізичний захист і безпеку, доступ до ресурсів та участь в адвокації і розбудові громади.

Джерело: WRC, MOSAIC. [Підтримка трансгендерних жінок-біженок: Пристосування діяльності для надання психосоціальної підтримки та створення мережі взаємодопомоги серед трансгендерних жінок зі спільноти біженців та приймаючої спільноти.](#) 2017 р.

Відповідні ресурси у галузі захисту

- UNFPA та Кластер з питань захисту. [Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту \(СНЗК\): Що варто і чого не варто робити](#) (2022 р.)
- УВКБ ООН. [Як допомогти постраждалим від гендерно зумовленого насильства, якщо у вашому регіоні немає суб'єкта з питань ГЗН: Покроковий кишеньковий довідник для працівників гуманітарних служб](#) (2022 р.)
- ГК ГЗН. [Настанови для координаторів з питань гендерно зумовленого насильства, спрямовані на задоволення потреб чоловіків, що зазнали сексуального насильства, у координуванні заходів щодо протидії ГЗН](#) (2021 р.)
- Жіноча комісія у справах біженців та ЮНІСЕФ. [Підтримка молодих біженців та мігрантів чоловічої статі, які знаходяться в групі ризику або постраждали від сексуального насильства: Польовий посібник для працівників першої лінії в Європі](#) (2021 р.)
- Human Dignity Trust (Траст людської гідності). [Набір навчальних інструментів з питань прав людини, гендерної та сексуальної різноманітності в країнах Співдружності.](#) (2019 р.)
- ORAM (Організація з питань біженців, притулку та міграції). [Контрольний список безпечних притулків для біженців із числа сексуальних і гендерних меншин.](#) (2019 р.)
- Організація FORGE. [Чи готова ваша агенція обслуговувати трансгендерних і небінарних клієнтів?](#) (2019 р.)
- МПК. [Посібник із гендерних питань в контексті гуманітарної діяльності.](#) (2017 р.)
- УВКБ ООН. [Запобігання та реагування на СГЗН — навчальний пакет.](#) (2016 р.)
- МПК. [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні.](#) 2015 р.
- УВКБ ООН, МОМ. [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення.](#) (2015 р.)
- УВКБ ООН. [Ключові рекомендації: Робота з чоловіками та хлопцями, які постраждали від сексуального та гендерно зумовленого насильства під час вимушеного переміщення.](#) (2012 р.)
- УВКБ ООН. [Ключові рекомендації: Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення.](#) (2011 р.)

Поради для персоналу з питань захисту: Опитування осіб із різними СОГІССО

- 1. Створюйте атмосферу фізичної безпеки та конфіденційності.** Переконайтеся, що атмосфера є безпечною і такою, що забезпечить конфіденційність. Якщо це можливо, організуйте окремий приватний фізичний простір або пропонуйте інші дні чи години для осіб із різними СОГІССО.
- 2. Будьте підготовленими.** Зрозумійте конкретні проблеми захисту та вразливі місця осіб із різними СОГІССО, як загалом, так і в певному окремому контексті. Використовуйте дезагрегований підхід до визначення проблем захисту, що відповідатимуть окремим застосовним ЛГБТІК+ спільнотам, і не робіть припущень, що всі особи з різними СОГІССО мають однакові потреби та вразливі сторони. Навчіться делікатним і відповідним методам опитування. Ознайомтеся з термінами, пов'язаними з ЛГБТІК+, і будьте в курсі найновішої та відповідної мови, включаючи місцевий сленг.
- 3. Саморефлексія.** Поміркуйте над вашим власним ставленням, припущеннями та упередженнями щодо гендеру, сексуальної орієнтації та осіб із різними СОГІССО. Якщо ви не можете провести опитування людини у неосудливий та шанобливий спосіб, повідомте про це свого супервізора і не проводьте опитування відповідно до принципу «Не нашкодь».
- 4. Забезпечте компетентність.** Що стосується персоналу з питань захисту, який бере участь у визначенні статусу біженця та опитуваннях щодо переселення, забезпечте наявність спеціально навченого персоналу, який має достатню підготовку в питаннях оцінки потреб осіб із різними СОГІССО в міжнародному захисті відповідно до міжнародних критеріїв і стандартів.
- 5. Проводьте шанобливе, гідне опитування:**
 - a. Пропонуйте на вибір спеціально проінструктованих інтерв'юерів та перекладачів різної статі.
 - b. Використовуйте правильну термінологію, у тому числі бажані імена та займенники (без питань) і формулювання, які вживає сама особа, коли йдеться про частини тіла.
 - c. Ніколи не робіть припущень щодо сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності людини.
 - d. Ставте релевантні запитання і не зондуйте людину нав'язливими запитаннями не по темі, які стосуються того, що особа є ЛГБТІК+.
 - e. З повагою записуйте інформацію, що стосується сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності чи самовираження або відмінних рис тіла.
 - f. Використовуйте шанобливий, професійний та неосудливий підхід.
 - g. Що стосується постраждалих від сексуального насильства: дотримуйтеся керівних принципів у кожній взаємодії, поважайте історію та побажання постраждалої особи та направляйте її до відповідних служб, якщо вона цього бажає.

На основі матеріалів: УВКБ ООН та МОМ. [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення, модуль 2: Проведення опитувань.](#) (2015 р.).

Захист дітей

Дівчата і хлопці в гуманітарних умовах дуже вразливі до сексуального насильства, у тому числі сексуальної наруги, а рівень повідомлення дітьми про сексуальну віктимізацію є низьким. Спеціалізовані послуги для постраждалих дітей та підлітків є часто недосконалими або взагалі відсутні. Досі достеменно незрозуміло, як найкраще розробляти програми для хлопців, які постраждали від насильства, та хлопців, які перебувають в групі ризику насильства, і програми для підлітків будь-якої статі потребують посилення. Підлітки з різними СОГІССО особливо вразливі до сексуальної наруги та експлуатації і стикаються з чисельними проблемами в отриманні послуг. Їх можуть виганяти з дому, або ж вони можуть зазнавати насильства, в тому числі сексуального, з боку членів родини. Повідомляючи про насильство або намагаючись отримати допомогу, вони можуть стикатися з дискримінацією, отримувати відмову в обслуговуванні або зазнавати додаткового насильства з боку постачальників послуг або органів влади. Поки що програми та спеціалізовані послуги для підлітків з різними СОГІССО рідко зустрічаються в контексті гуманітарної діяльності, а програмне керівництво відсутнє.

Згідно з міжнародними гуманітарними стандартами, допомога дітям, які постраждали від сексуальної наруги, є спільною відповідальністю суб'єктів з питань захисту дітей та суб'єктів з питань протидії ГЗН. У будь-якому гуманітарному контексті суб'єкти, які займаються питаннями захисту дітей і ГЗН, повинні узгоджувати обов'язки та відповідальність, щоб забезпечити належне надання послуг дітям будь-якої статі та сексуальної орієнтації. Тому вкрай важливо, щоб суб'єкти з питань захисту дітей і ГЗН тісно співпрацювали між собою у забезпеченні скоординованого міжсекторального реагування для дітей, які перебувають в зоні ризику сексуального насильства, і дітей, які його вже зазнали. Програми мають ґрунтуватися на аналізі статі, віку, обмежених можливостей і культурних аспектів. В основі усіх заходів повинен лежати орієнтований на постраждалих підхід, з урахуванням найкращих інтересів дитини.

Потреби, пов'язані із захистом дітей

Діти та підлітки, які зазнали сексуальної віктимізації, потребують і мають право на:

- конфіденційну й орієнтовану на постраждалу особу допомогу, яка відповідає найкращим інтересам дитини;
- безпосередню безпеку;
- шанобливий, делікатний кейс-менеджмент, включаючи індивідуальний план дій для отримання доступу до медичного обслуговування, послуг з ПЗПСР та інших;
- клінічний менеджмент сексуального нападу;
- допомогу у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, включаючи підтримку в поверненні до школи та участі в громадських заходах;
- безпечний притулок/житло, особливо якщо насильство сталося вдома;
- правосуддя/правовий захист;
- матеріальну допомогу;
- засоби до існування/професійну підтримку підлітків, якщо це доречно; та
- участь у прийнятті рішень за своїми справами, залежно від рівня зрілості.

Ключові дії постачальників послуг із захисту дітей

Нижче наведені настанови та ресурси, розроблені Альянсом за захист дітей у гуманітарній діяльності, МПК, Глобальним кластером з питань захисту/захисту дітей, УВКБ ООН, МОМ та Керівним комітетом СУГЗН, серед іншого.²¹ Зауважте, що багато з наведених нижче дій застосовуються і до дівчат.

21 Ключові дії взято з таких настанов і ресурсів: Альянс за захист дітей у гуманітарній діяльності, [«Мінімальні стандарти захисту дітей у гуманітарній діяльності»](#) (2019 р.); Товариство з питань захисту дітей (The Children's Society), [Хлопці та юнаки під загрозою сексуальної експлуатації: Інструментарій для фахівців](#) (2018 р.); Глобальний кластер з питань захисту/захисту дітей, [Ключові ідеї: Інтеграція міркувань щодо гендерно зумовленого насильства в заходи з оцінки, моніторингу та звітності щодо захисту дітей](#) (2018 р.); МПК, [Посібник із гендерних питань в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); СУГЗН, [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); УВКБ ООН, [Коротко про проблеми захисту дітей: Сексуальне насильство над дітьми](#) (2014 р.); УВКБ ООН, [Рамкові стандарти з питання захисту дітей](#) (2012 р.).

Розуміння проблеми

- Визнайте, що сексуальна наруга та експлуатація хлопців — це поширене явище у всьому світі.²²
- Визнайте, що підлітки можуть мати різну сексуальну орієнтацію і стать, і що підлітки з різними СОГІССО²³ та діти й підлітки з обмеженими можливостями²⁴ перебувають в групі підвищеного ризику сексуальної наруги.
- Зрозумійте, що гендерні норми, які надають хлопчикам більше свободи та доступу до громадських місць, у поєднанні з нижчим рівнем нагляду з боку опікунів та хибними уявленнями про те, що хлопці не є об'єктами сексуальної наруги, можуть збільшити їхню вразливість до сексуальної наруги та експлуатації.
- Зрозумійте контексти, які підвищують вразливість до сексуальної віктимізації: дивіться Міркування щодо надання послуг: Контексти вразливості, нижче за текстом.

Розвиток спроможності

- Усуньте проблему недовіри або ігнорування унікальної вразливості хлопців до сексуального насильства, включаючи сексуальну експлуатацію (особливо в місцях з низьким рівнем повідомлення про насильство постраждалими хлопцями), шляхом обміну даними про поширеність (за наявності) і з посиланням на такі настанови, як [Мінімальні стандарти захисту дітей у гуманітарній діяльності](#), які включають програми для хлопців, які перебувають у групі ризику, і хлопців, які вже зазнали насильства.
- Забезпечте навчання та іншу підтримку розвитку спроможності постачальників послуг із захисту дітей з метою підвищення їх компетенції в ефективному реагуванні та наданні допомоги постраждалим хлопцям і підліткам з різними СОГІССО з урахуванням їхнього віку, статі та культури, за потреби.
- Наймайте людей із різними СОГІССО у якості звичайного та керівного персоналу з питань захисту дітей і залучайте їх до розробки й реалізації програм.
- Проведіть поглиблений інструктаж звичайного та керівного персоналу з питань захисту дітей щодо унікальних вразливостей і потреб підлітків із різними СОГІССО.
- Забезпечте наявність постачальників послуг різної статі і надайте постраждалим особам можливість вибору працівника тієї статі, якої вони хочуть. Якщо постачальника послуг бажаної статі немає, запропонуйте підготовленого супровідника бажаної статі для супроводу постраждалої особи.

Координація та співпраця

- Координуйте свою роботу (якщо це можливо і безпечно) з місцевими системами соціального захисту дітей та мережами захисту дітей, щоб покращити захист і задовольнити потреби постраждалих хлопців та постраждалих осіб із різними СОГІССО.
- Координуйте свою роботу із суб'єктами у сфері протидії ГЗН, щоб виявити прогалини в наданні послуг, мінімізувати дублювання та налагодити спільну роботу, яка дозволить задовольнити потреби постраждалих хлопців та осіб із різними СОГІССО; де це можливо, включіть аналіз потреб/ризиків у процеси огляду гуманітарних потреб.

22 Рівень поширеності сексуальної наруги в дитинстві над хлопцями з 24 країн коливався від 3% до 17%. Дж. Барт та ін., «Поточна поширеність сексуальної наруги над дітьми у всьому світі: Систематичний огляд і метааналіз», *International Journal of Public Health* (Міжнародний журнал громадського здоров'я), 58(3), 469–483 (2013 р.).

23 Метааналіз досліджень у Сполучених Штатах виявив, що діти з числа сексуальних меншин (тобто діти-лесбіянки, геї та інші діти з різноманітними сексуальними орієнтаціями) у 3,8 разів частіше страждають від сексуальної наруги, ніж гетеросексуальні діти (натурали). Марк С. Фрідман та ін. «Метааналіз відмінностей між сексуальною наругою над дітьми, фізичним насильством з боку батьків і віктимізацією з боку однолітків серед осіб із числа сексуальних меншин і сексуальних неменшин», *American Journal of Public Health* (Американський журнал громадського здоров'я) 101, № 8 (1 серпня 2011 р.): стор. 1481–1494.

24 Діти з обмеженими можливостями майже в 3 рази частіше зазнають сексуального насильства, ніж діти без інвалідності. Джонс та ін., «Поширеність і ризик насильства щодо дітей з обмеженими можливостями: систематичний огляд і метааналіз спостережних досліджень», *The Lancet* (2012 р.): 380: 899–907.

- Співпрацюйте з партнерами, щоб забезпечити укомплектованість приймальних зон для дітей, розлучених із батьками, та дітей без супроводу змішаною командою фахівців (жінки та чоловіки), які навчені безпечно та конфіденційно допомагати постраждалим хлопцям і підліткам з різними СОГІССО та направляти їх до відповідних служб.
- Співпрацюйте з особами з різними СОГІССО, агентствами та фахівцями, щоб оцінити вразливі місця та перешкоди в доступі до захисту і послуг для підлітків з різними СОГІССО.

Точки входу

- Підтримуйте створення центрів підтримки дітей, підліткових клубів або груп, спортивних програм та інших програм або груп взаємодопомоги для підлітків і дітей, які будуть готові отримувати повідомлення про сексуальне насильство.
- Підтримуйте створення дружніх до ЛГБТІК+ просторів або груп підтримки для підлітків із різними СОГІССО, які будуть готові отримувати повідомлення про сексуальне насильство.
- Змістовно спілкуйтеся з хлопцями та підлітками з різними СОГІССО, щоб включити повідомлення, пов'язані з сексуальним насильством, в інформаційно-роз'яснювальну діяльність та заходи з підвищення обізнаності громади щодо захисту дітей, наприклад, де отримати доступ до послуг і як повідомити про ризики.
- Використовуйте існуючі онлайн-майданчики, наприклад чати, або створюйте онлайн-сервіси, гарячі лінії та телефони довіри як альтернативні точки входу.

Кейс-менеджмент

- Включіть постраждалих хлопців і підлітків з різними СОГІССО у стандартні операційні процедури кейс-менеджменту.
- За можливості, підтримуйте доступ до якісного кейс-менеджменту, що здійснюватиметься кейс-менеджерами, які мають знання і досвід допомоги постраждалим від насильства хлопцям та підліткам ЛГБТІК+.
- Визначте спеціалізовані та відповідні пункти направлення для постраждалих хлопців та підлітків ЛГБТІК+, включно з медичними фахівцями, які мають досвід роботи з інтерсекс-дітьми, якщо це можливо.
- Не робіть припущень щодо статі співробітника, якому постраждалий чоловік хоче розповісти про насильство. Чоловіки, які пережили насильство, мають індивідуальні та унікальні побажання щодо статі їхнього постачальника послуг. Їм слід запропонувати вибір між кейс-менеджерами ГЗН, які ідентифікують себе як «чоловіки» або «жінки».
- Координуйте свою роботу із суб'єктами з питань ГЗН, щоб розробити алгоритм направлення постраждалих хлопців (включаючи хлопців-підлітків) та підлітків ЛГБТІК+.
- Визначте і контролюйте відповідні та безпечні альтернативні заклади допомоги і притулки для постраждалих хлопців та підлітків ЛГБТІК+, коли питання їхнього вилучення з дому відповідає найкращим інтересам дитини. Зауважте, що це може бути важко для постраждалих хлопців-підлітків та постраждалих осіб із різними СОГІССО; співпрацюйте з партнерами, щоб знайти креативні й безпечні рішення.
- Оцініть потреби та, якщо це доречно, забезпечте надання грошової та ваучерної допомоги та/або матеріальної допомоги в натуральній формі, щоб дати можливість постраждалим хлопцям та ЛГБТІК+ підліткам швидко отримати підтримку.
- Визначте способи підтримки родин та опікунів постраждалих дітей і підлітків, у тому числі постраждалих осіб із різними СОГІССО. Сюди можуть входити направлення на отримання послуг з ПЗПСП для членів родини та опікунів, підтримка за принципом «рівний-рівному» та створення груп підтримки.

Пом'якшення ризиків і безпека

- Використовуйте колективні та відповідні віку/статі методики, щоб включити гендерний аналіз до картування ризиків безпеки та перешкод з метою посилення захисту хлопців і покращення доступу до отримання допомоги для постраждалих від насильства хлопців.

- Безпечно та обережно спілкуйтеся з підлітками з різними СОГІССО, щоб визначити їхні ризики для безпеки та перешкоди у доступі до послуг. Забезпечте дезагрегований підхід для окремих відповідних ЛГБТІК+ груп.
- Оцініть ризики, складіть карту вразливостей та контролюйте вразливі групи, як-от хлопці без супроводу, які живуть на вулиці, пов'язані зі збройними силами, голови домогосподарств, залучені до дитячої праці або жертви торгівлі людьми, а також хлопці з обмеженими можливостями та підлітки з різними СОГІССО.
- Підтримуйте зусилля щодо посилення захисту хлопців на рівні громади; зміцніть або допоможіть у розробці механізмів захисту на рівні громади для підлітків із різними СОГІССО.
- Контролюйте процеси возз'єднання сім'ї на предмет ризику сексуального насильства, включно з хлопцями та підлітками з різними СОГІССО.
- Забезпечте включення хлопців і підлітків із різними СОГІССО до стандартних операційних процедур альтернативної допомоги; ретельно відстежуйте дітей, в тому числі хлопців та підлітків із різними СОГІССО, розміщених в місцях альтернативної допомоги, як-от прийомні сім'ї і групові будинки, та оцінюйте ризик сексуального насильства.

Робота з хлопцями-підлітками, які зазнали сексуальної експлуатації

- » **Запропонуйте варіанти.** Запропонуйте варіант роботи з чоловіком або жінкою. Ніколи не припускайте, з ким бажає працювати постраждалий.
- » **Будуйте довіру.** Зосередьтеся на проведенні часу з хлопцем і побудові довірчих стосунків. Деякі хлопці можуть займатися протизаконною діяльністю, як-от дрібні крадіжки; не судіть і не присоромлюйте їх. Щоб порушити тему сексуальної експлуатації чи насильства, важливо встановити довіру.
- » **Будьте обережні з припущеннями.** Оцініть вразливі місця та ризики, пам'ятаючи про гендерні припущення. Запитайте себе, чи були б ваші висновки чи відповіді такими самими, якби постраждалою особою була дівчина. Наприклад, деякі фахівці можуть припускати, що хлопці є більш стійкими або менш вразливими, і тому можуть вважати, що вони потребують менше захисту чи послуг, ніж дівчата. Багато хлопців, які продають секс у контексті сексуальної експлуатації, вважають себе гетеросексуальними; не робіть припущень щодо сексуальної орієнтації.
- » **Зрозумійте гнів.** Хлопці-підлітки, які зазнають сексуальної експлуатації, можуть частіше виражати свій гнів і травму назовні, і через це можуть вважатися жорстокими, агресивними або кривдниками, а не жертвами.
- » **Визнайте, що кривдицею може бути жінка/дівчина.** Що стосується хлопців-підлітків, яких сексуально експлуатує жінка чи дівчина, то реакція однолітків може виражати захоплення, і фахівці можуть не розпізнати це як насильство або не сприймати це так само серйозно, якби кривдником був чоловік/хлопець.
- » **Наведіть приклади насильства над хлопцями і юнаками.** Пов'язані матеріали, ресурси, тематичні дослідження та приклади мають описувати підлітків та юнаків, які зазнали насильства, включно з інформацією про те, як вони стають жертвами. Хлопці-підлітки можуть відсторонитися, якщо приклади стосуватимуться виключно дівчат і молодих жінок.
- » **Направте до спеціалізованих служб.** Направте постраждалих до постачальників послуг, які мають навички роботи з хлопцями-підлітками, включаючи осіб із різними сексуальними та гендерними ознаками та людей з етнічних/релігійних меншин.

На основі матеріалів: Товариство з питань захисту дітей (The Children's Society). [Хлопці та юнаки, яким загрожує сексуальна експлуатація: Інструментарій для фахівців](#). 2018 р.

Міркування щодо надання послуг

Контексти вразливості

Хлопці та підлітки з різними СОГІССО вразливі до сексуальної віктимізації в різних контекстах, зокрема:

- *Затримання* — центри затримання, як офіційні заклади, так і імпровізовані місця затримання та тримання в неволі, є ключовими місцями, де вчиняється сексуальне насильство над хлопцями та підлітками з різними СОГІССО. Трансгендерні підлітки, які були неправильно ідентифіковані за статтю і розміщені до невідповідної групи людей, особливо знаходяться в зоні ризику.
- *Дитяча праця* — у багатьох гуманітарних контекстах хлопці залучаються до певної форми дитячої праці (наприклад, до продажу товарів або роботи в магазинах, на будівництві чи в сільському господарстві). Вони часто піддаються різноманітним формам експлуатації та є дуже вразливими до сексуальної експлуатації. Наприклад, роботодавці можуть вимагати сексуальних послуг, перш ніж виплатити зарплату. Підлітки з різними СОГІССО, особливо в умовах, де одностатеві сексуальні стосунки та форми гендерного самовираження криміналізуються, також є надзвичайно вразливими і піддаються ризику шантажування, враховуючи їхні обмежені можливості роботи, соціальну ізоляцію та недостатній доступ до захисту та правової допомоги.
- *Спеціалізовані установи* — хлопці та підлітки з різними СОГІССО, які проживають в спеціалізованих установах, як-от дитячі будинки, психіатричні заклади та інші форми догляду в умовах стаціонару, є дуже вразливими до сексуальної наруги. Інші умови з обмеженими можливостями пересування, наприклад карантин, також можуть збільшити вразливість.
- *В Інтернеті* — хлопці та підлітки з різними СОГІССО є вразливими до сексуальної експлуатації в Інтернеті — з ними можуть входити в контакт або залицятися через соціальні мережі, чати або ігри. Молодь ЛГБТІК+ може не почуватися вільно у вираженні або дослідженні своєї сексуальної орієнтації, тому може шукати програми для спілкування чи побачень, орієнтовані на ЛГБТІК+, що може підвищити ризик експлуатації та насильства.
- *Торгівля людьми* — незважаючи на те, що більшість хлопців, які стали жертвами торгівлі людьми, стали ними не заради сексу, а для праці, вони залишаються дуже вразливими до сексуального насильства та експлуатації. Підлітки з різними СОГІССО особливо вразливі до торгівлі людьми, в тому числі з метою сексу, через соціальну ізоляцію, обмежений захист у громаді, а іноді — через відчай, що виникає через бажання втекти від родини чи громади.
- *Діти без супроводу* — діти без супроводу, включаючи дітей, які живуть і працюють на вулицях, і дітей, які подорожують маршрутами міграції, дуже вразливі до сексуального насильства з боку банд, контрабандистів, торговців людьми та інших осіб. Вони можуть стати здобиччю зловмисників, змушені обмінювати секс на проїзд чи безпеку або змушені продавати секс, щоб зібрати гроші на свою подальшу подорож.
- *Зв'язок зі збройними силами* — хлопці та інші діти й підлітки, пов'язані зі збройними силами, включно з тими, хто був змушений воювати, а також з носіями та робітниками, знаходяться під загрозою сексуальної віктимізації, наприклад сексуального насильства під час процесів ініціації, примусового згвалтування інших у контексті конфлікту та сексуального поневолення.
- *Етнічні та релігійні меншини* — хлопці та інші діти й підлітки з груп етнічних і релігійних меншин часто піддаються більшому ризику насильства та переслідувань, включаючи сексуальне насильство. Вони часто стикаються з різноманітними перешкодами в доступі до допомоги, включаючи дискримінацію з боку поставальників послуг, відсутність інформації про доступні послуги, а також мовні та культурні перешкоди.
- *Громади з обмеженими знаннями про сексуальну орієнтацію* — у громадах з низьким рівнем знань про секс і сексуальну орієнтацію, де такі теми вважаються занадто делікатними, діти та підлітки можуть не розуміти, що таке розбещення, враховуючи їх обмежені знання про доречні та недоречні дотики, що збільшує їхню вразливість до сексуальної віктимізації.
- *Контексти з прийнятою практикою сексуальної наруги над дітьми* — у деяких контекстах сексуальна наруга та експлуатація дітей є нормальною та загальноприйнятою практикою, як-от «Бача-базі» в деяких частинах Афганістану та Пакистану або в деяких релігійних установах. Діти в таких умовах — особливо вразливі до сексуальної наруги.

Діти з обмеженими можливостями

Діти та молодь, у тому числі хлопчики та підлітки з різними СОГІССО з різними типами інвалідності, знаходяться в зоні високого ризику сексуального насильства:

- Діти з обмеженими можливостями майже в 3 рази частіше зазнають сексуального насильства, ніж діти без інвалідності.¹
- Діти та підлітки з інтелектуальними порушеннями в 4,6 разів більше піддаються ризику сексуального насильства, ніж діти без інвалідності.¹
- Глухі/діти з поганим слухом (хлопчики та дівчатка) є також особливо вразливими до сексуальної наруги.²

Постраждали від насильства діти та підлітки з інвалідністю стикаються зі значними перешкодами в доступі до допомоги. Вони можуть бути ізольованими з обмеженою системою підтримки, їм може бути важко висловлюватися або чітко спілкуватися, вони можуть мати фізичні вади, які не дозволяють їм втекти або звернутися за допомогою, і часто вони мають менший доступ до інформації та знань про доступні послуги. Коли вони все ж повідомляють про насильство, їхні слова можуть просто не враховуватися або відкидатися. Опікуни, від яких вони залежать з точки зору догляду й підтримки, можуть бути самі кривдниками, що ще більше перешкоджає розкриттю інформації та доступу до послуг. Їх часто виключають із програм захисту дітей, ГЗН та інших програм. Постачальники послуг можуть мати глибоко застряглі упередження або хибні уявлення про людей з обмеженими можливостями, наприклад, що інвалідність захищає від сексуальної наруги або що жертва з обмеженими можливостями менше страждає від насильства. Постачальники послуг та кейс-менеджери можуть не дотримуватися суворої конфіденційності з постраждалими дітьми й підлітками з обмеженими можливостями.

Підлітки з різними СОГІССО з обмеженими можливостями особливо вразливі до сексуального насильства з боку членів родини, опікунів, допоміжних працівників і членів громади. Вони стикаються з додатковою маргіналізацією, ізоляцією та «невидимістю», а також можуть зіткнутися з дискримінацією як з боку інвалідів, так і з боку ЛГБТІК+ спільнот.

Надзвичайно важливо включати дітей з обмеженими можливостями, у тому числі хлопчиків і підлітків із різними СОГІССО, до програм, орієнтованих на боротьбу із сексуальним насильством. Див. відповідні ресурси: WRC/ChildFund (Дитячий Фонд), [ГЗН над дітьми та молоддю з обмеженими можливостями: Інструментарій для суб'єктів у сфері захисту дітей](#) (2016 р.) та WRC/МКП, [Розвиток спроможності для включення людей з обмеженими можливостями до програм протидії гендерно зумовленому насильству в контексті гуманітарної діяльності: Інструментарій для фахівців з питань ГЗН](#) (2015 р.).

1 Джонс та ін. «Поширеність і ризик насильства над дітьми з обмеженими можливостями: систематичний огляд і метааналіз спостережних досліджень». *Ланцет* 2012 р.; 380: 899–907.

2 Вейкланд та ін. (2018 р.) Наскільки поширене жорстоке поводження з глухими/людьми з поганим слухом? *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology* (Журнал судової психіатрії та психології), 29:3, 434–454.

Вчинення насильства

- Хоча чоловіки є основними винуватцями сексуального насильства та жорстокого поводження, важливо визнати, що жінки також можуть спричинити сексуальне насильство, жорстоке поводження та експлуатацію, і це насильство є не менш шкідливим, аніж насильство з боку кривдників чоловічої статі.
- Інші діти, особливо старші хлопці, можуть вчинити сексуальну наругу над меншими хлопчиками.
- Кривдники можуть спокушати або залицятися до хлопців, показуючи їм порнографічні фото чи відео (наприклад, на мобільних телефонах), щоб підштовхнути їх до сексуального контакту.
- Хлопці та підлітки з різними СОГІССО, які зазнають сексуальної експлуатації в контексті продажу сексу, переважно експлуатуються чоловіками, але кривдницями можуть бути і жінки, а також особи з різними СОГІССО.

Поширені страхи постраждалих осіб

- Постраждалі від насильства хлопці можуть вважати, що вони були «зіпсовані», і боятися того, що самі стануть злочинцями. Зауважте, що більшість хлопців, які зазнали сексуальної наруги в дитинстві, не вчиняють сексуального насильства, стаючи дорослими.²⁵
- Деякі гетеросексуальні чоловіки та хлопці можуть помилково вважати, що сексуальна наруга чи експлуатація можуть «зробити з них геїв». Хлопці-геї чи бісексуали можуть вважати, що їхня сексуальна орієнтація є результатом насильства. Сексуальна орієнтація ніколи не є причиною або результатом сексуальної наруги.
- Хлопці можуть відчувати себе винними через свою «причетність» до наруги, зокрема сексуальної експлуатації, і можуть почуватися так, ніби вони зробили недостатньо, щоб запобігти насильству. Можливо, їм була цікава ситуація, або вони не хотіли розчаровувати кривдника. Необхідно пояснити роль влади, обману, примусу та страху, щоб роз'яснити, що жертви в жодному випадку не винні.
- Постраждалі з різними СОГІССО можуть вважати, що вони «заслужили» наругу над ними як покарання за порушення сексуальних або гендерних норм. Важливо пояснити або підкреслити, що ніхто ніколи не заслуговує на насильство або жорстоке поводження.

Повідомлення про насильство

- Постраждалі хлопці можуть не казати прямо про сексуальну наругу чи експлуатацію, а натомість використовувати евфемізми або натякати на віктимізацію, наприклад «Ви не можете уявити, що вони роблять, вони завдали мені болю, який я не можу забути», або на перший погляд безневинні коментарі типу «Він був добрий до мене».
- Як і дівчата, хлопці та підлітки з різними СОГІССО та з фізичними вадами чи вадами розвитку особливо схильні до ризику сексуальної наруги та експлуатації і можуть натрапити на більші труднощі при розкритті інформації про насильство.
- Хлопці (на відміну від дівчат) частіше розповідатимуть про насильство члену родини чи родичу, аніж другу, сусіду чи романтичному партнеру²⁶; однак необхідні додаткові дослідження на цю тему.

Перешкоди в користуванні послугами²⁷

- *Негативне ставлення та практика постачальників послуг* — недовіра, присоромлення, звинувачення жертви, порушення конфіденційності та гомофобні чи трансфобні упередження суттєво стримують постраждалих від звернення за допомогою. Негативна реакція постачальників послуг на сексуальну віктимізацію хлопчика може бути причиною негативного ставлення до здоров'я в подальшому житті.²⁸ Коли хлопці розповідають про сексуальну віктимізацію, їх можуть звинуватити у насильстві та сприймати як кривдника, а не як жертву.
- *Брак знань* — навіть коли діти розповідають про сексуальну віктимізацію, вони часто не можуть отримати допомогу через відсутність знань про доступні послуги та переваги їх використання, серед інших причин.
- *Обмежувальні гендерні норми* — хлопці-підлітки можуть особливо вагатися щодо розкриття інформації про насильство чи звернення за допомогою через гендеризоване уявлення про маскуліність.
- *Соціальна стигматизація* — хлопці (гетеросексуали, геї та бісексуали) часто турбуються про те, що однокласники, родина чи громада сприйматимуть їх як геїв, особливо в місцях, де високо розвинена гомофобія. Вони можуть боятися зганьбити свою родину, або що родина їх вижене, або що їхня спільнота зацькує їх. Постраждалі особи з різними СОГІССО можуть боятися стати вигнанцями.

26 Результати досліджень на Гаїті, в Гондурасі та Уганді. Організація «Together for Girls». *Що допомагає запобігти сексуальному насильству над дітьми: Огляд доказів* (2019 р.), с. 20.

27 За матеріалами С. К. Чиновет та ін. «Соціально-екологічний підхід до розуміння перешкод у користуванні послугами чоловіками, які зазнали сексуального насильства, у трьох групах біженців: якісне пошукове дослідження», *Conflict and Health*, 14(43) (2020 р.).

28 К. Хавіг, «Досвід медичної допомоги дорослим, які пережили сексуальну наругу в дитинстві: Систематичний огляд доказів делікатної практики», *Trauma, Violence, & Abuse* (Травма, насильство та наруга), 9(1), (2008 р.): 19–33.

- *Страх відплати* — Хлопці та підлітки з різними СОГІССО можуть переживати щодо відплати (з боку кривдника, однолітків або членів сім'ї та громади) і повторної віктимізації.
- *Юридичні перешкоди* — національні закони можуть не охоплювати всіх форм сексуальної віктимізації хлопчиків (як-от примусове зґвалтування інших). Гомофобні правові бази також можуть перешкоджати отриманню допомоги і здійсненню правосуддя як для гетеросексуальних людей, так і для постраждалих із різними СОГІССО. Додаткові перешкоди становлять інвазивні судово-медичні експертизи, відсутність чи неоднозначність правового статусу та недосконалі правові системи. Замість того, щоб вдаватися до правового захисту, родини можуть шукати неформального правосуддя, яке часто є швидшим і менш лякаючим. Однак ці процеси зазвичай зосереджуються на реституції та компенсації, а не на відповідальності чи покаранні. Наявність обов'язкової звітності також може перешкоджати використанню послуг; у прийнятті рішень постачальник послуг повинен керуватися найкращими інтересами дитини.

Стійкість та підтримка

- Для деяких постраждалих хлопців релігія та духовна віра можуть бути важливими механізмами подолання, які можуть допомогти розвинути стійкість; для інших релігія може сприяти почуттю відчуженості та страждань.
- Доброзичливі члени родини, друзі та соціальні мережі можуть забезпечити настільки необхідну емоційну підтримку та безпеку, а також можуть бути важливими джерелами стійкості.
- Освітні програми, професійне навчання, музична та спортивна терапія також можуть бути корисними джерелами підтримки.

Сексуальне насильство, повідомлення про нього та використання послуг серед хлопців у 3 країнах

*Оціночні дані можуть бути неточними.

Джерело: Д. Ліджеро та інші. [Що допомагає запобігти сексуальному насильству над дітьми: огляд фактів](#). Організація «Together for Girls», 2019 р.

Практичний приклад: Організація реабілітації жінок (WRO) в Іракському Курдистані

Після того, як жінка звернулася до центру WRO, натякаючи на проблеми в її родині, соціальний працівник WRO продовжив дослідження та виявив, що сусід зґвалтував 11-річного сина жінки. Мати ізолювала та побила дитину, звинувачуючи її у нападі. Вона не захотіла вдаватися до жодних послуг чи подавати до суду через страх стигматизації та остракізму, якщо про напад стане відомо громаді. Щоб запобігти витоку інформації до громади та попередженню таким чином злочинця, соціальні працівники WRO почали таємно приходити додому до жертви вночі. Завоювавши довіру матері та сина, соціальні працівники допомогли хлопцеві отримати медичну, психосоціальну та юридичну допомогу. Згодом кривдника визнали винним і засудили до семи років позбавлення волі.

Джерело: УВКБ ООН, «Ми носимо це в серці»: Сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями у сирійській кризі (2017 р.), с. 52.

Відповідні ресурси щодо захисту дітей

- UNFPA та Кластер з питань захисту. [Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту \(СНЗК\): Що варто і чого не варто робити \(2022 р.\)](#)
- УВКБ ООН. [Як допомогти постраждалим від гендерно зумовленого насильства, якщо у вашому регіоні немає суб'єкта з питань ГЗН: Покроковий кишеньковий довідник для працівників гуманітарних служб \(2022 р.\)](#)
- ГК ГЗН. [Настанови для координаторів з питань гендерно зумовленого насильства, спрямовані на задоволення потреб чоловіків, що зазнали сексуального насильства, у координуванні заходів щодо протидії ГЗН \(2021 р.\)](#)
- Жіноча комісія у справах біженців та ЮНІСЕФ. [Підтримка молодих біженців та мігрантів чоловічої статі, які знаходяться в групі ризику або постраждали від сексуального насильства: Польовий посібник для працівників першої лінії в Європі \(2021 р.\)](#)
- ЮНІСЕФ/Жіноча комісія у справах біженців. [Підтримка молодих біженців та мігрантів чоловічої статі, які знаходяться в групі ризику або постраждали від сексуального насильства: Кишеньковий довідник для працівників першої лінії \(назва підлягає уточненню\). \(Планується до випуску, 2021 р.\)](#)
- ГК ГЗН. [Транскордонна допомога, забезпечення безпеки та пом'якшення ризиків для постраждалих дітей і підлітків під час переміщення: Практичний посібник для служб і працівників першої лінії. \(2020 р.\)](#)
- Альянс за захист дітей у гуманітарній діяльності. [Мінімальні стандарти захисту дітей у гуманітарній діяльності. \(2019 р.\)](#)
- Товариство з питань захисту дітей (The Children's Society). [Хлопці та юнаки, яким загрожує сексуальна експлуатація: Інструментарій для фахівців. \(2018 р.\)](#)
- Організація Family for Every Child. [Допомога хлопцям, які постраждали від сексуального насильства. \(2018 р.\)](#)
- Альянс за захист дітей у гуманітарній діяльності. [Польовий довідник щодо дітей без супроводу та дітей, розлучених із сім'єю. \(2017 р.\)](#)
- СУІГЗН. [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності. \(2017 р.\)](#)
- МПК. [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні. \(2015 р.\)](#)
- Глобальний кластер з питань захисту/Робоча група з питань захисту дітей. [Міжвідомчі керівні принципи кейс-менеджменту та захисту дітей. \(2014 р.\)](#)
- Global Education Cluster (Глобальний кластер з питань освіти). [Рекомендації щодо центрів підтримки дітей під час надзвичайних ситуацій. \(2011 р.\)](#)

Гендерно зумовлене насильство

У гуманітарному контексті жінки та дівчата піддаються підвищеному ризику багатьох форм гендерно зумовленого насильства (ГЗН)²⁹, і вони непропорційно страждають від сексуального насильства. Ключові суб'єкти з питань протидії ГЗН наголошують на необхідності зосереджуватися на жінках і дівчатах у програмах протидії ГЗН.³⁰ Простори, орієнтовані лише на жінок і дівчат, є важливим компонентом програм протидії ГЗН, але вони не підходять для постраждалих чоловіків і хлопців, яким потрібні власні спеціалізовані програми, що реалізуюватимуться у різних сферах, як-от сфера охорони здоров'я, ПЗПСП та захисту. Водночас, суб'єкти з питань протидії ГЗН мають певні обов'язки щодо включення роботи з постраждалими від насильства чоловіками та хлопцями у плани направлення та заходи з реагування на ГЗН. Наприклад, кейс-менеджмент ГЗН має включати жертв ГЗН будь-якої статі, а суб'єкти з питань протидії ГЗН мають тісно співпрацювати з організаціями, які займаються захистом дітей, щоб забезпечити належне надання послуг постраждалим хлопчикам.

Суб'єкти з питань протидії ГЗН також закликали до міжсекторального підходу до складання програм протидії ГЗН, який охоплюватиме жінок і дівчат різної сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.³¹ Лесбійки, бісексуалки, трансгендерні та квір-жінки і дівчата (ЛБТК+) знаходяться у групі високого ризику ГЗН, включаючи так зване «виправне» з'валтування та примусовий шлюб. Спеціалізовані послуги у сфері ГЗН мають вкрай важливе значення для пом'якшення цих ризиків і забезпечення отримання необхідної допомоги для жінок та дівчат ЛБТК+, які постраждали від насильства. Однак жінки та дівчата ЛБТК+ можуть не почуватися комфортно, звертаючись за допомогою до традиційних центрів обслуговування, орієнтованих на жінок і дівчат, оскільки вони часто призначені для цисгендерних жінок і дівчат-натуралок.

Потреби, пов'язані з ГЗН

Жінки та дівчата ЛБТК+, яким загрожує сексуальне насильство, або які зазнали сексуальної віктимізації, потребують і мають право на:

- конфіденційну та орієнтовану на постраждалих підтримку;
- безпосередню безпеку;
- шанобливий, делікатний кейс-менеджмент, включаючи індивідуальний план дій для отримання доступу до медичного обслуговування, послуг з ПЗПСП та інших;
- клінічний менеджмент сексуального нападу (включаючи можливість екстреної контрацепції та безпечного аборту);
- допомогу у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, включаючи підтримку в поверненні до школи та участі в громадських заходах;
- безпечний притулок/житло, особливо якщо насильство сталося вдома;
- правосуддя/правовий захист; та
- матеріальну допомогу та підтримку засобів до існування, якщо це необхідно.

29 Зауважте, що термін «ГЗН» не рекомендується використовувати для опису сексуального та іншого насильства над чоловіками і хлопцями. Ключовим рушієм ГЗН є гендерна нерівність, з якою чоловіки та хлопці не стикаються. Незважаючи на те, що певне насильство над чоловіками і хлопцями (зокрема сексуальне насильство) включає гендерні аспекти, використання терміну ГЗН викликає плутанину та є неточним. Організація COFEM, *Кишеньковий довідник феміністки: Пам'ятка № 7: Насильство над чоловіками і хлопцями* (2018 р.).

30 ГК ГЗН, *Міжвідомчі мінімальні стандарти запровадження програм з протидії гендерно зумовленому насильству в умовах надзвичайної ситуації* (2019 р.), с. vii-viii.

31 Там само, п. vii.

Ключові дії суб'єктів з питань протидії ГЗН

Нижче наведені настанови та ресурси, розроблені ГК ГЗН, Керівним комітетом СУІГЗН, МПК, UNFPA, МКП, УВКБ ООН та МОМ, серед інших.³²

Розуміння проблеми

- Визнайте, що жінки та дівчата ЛБТК+ є у будь-якій групі переміщених осіб, навіть якщо їх явно не видно.
- Визнайте, що ЛБТК+ та інші жінки й дівчата, які не відповідають традиційному уявленню про гендерну та сексуальну орієнтацію, знаходяться у групі високого ризику сексуального насильства, особливо трансжінки/дівчата та жінки/дівчата з маскулітним виглядом.
- Визнайте, що підлітки можуть ідентифікувати себе як ЛГБТ+, і що вони мають різні вразливості та потреби.
- Визнайте, що жінки/дівчата можуть бути кривдницями, і що вони здатні чинити насильство, у тому числі в одностатевих стосунках.
- Визнайте, що хлопці та чоловіки будь-якої сексуальної орієнтації також можуть стати жертвами сексуального насильства (переважно з боку чоловіків, але іноді й з боку жінок), і зрозумійте, що таке насильство не є рідкістю.

Розвиток спроможності

- Працевлаштовуйте людей із різними СОГІССО для роботи у сфері протидії ГЗН, у тому числі в якості кейс-менеджерів.
- Проаналізуйте власні почуття та упередженість під час роботи з чоловіками, які постраждали від насильства, включаючи осіб із різними СОГІССО, щоб переконатися, що ви можете передати їм своє тепло, неосудження та співчуття, а також надати інформацію та підтримку.
- Пройдіть навчання для роботи з постраждалими чоловіками і, зокрема, з особами з різними СОГІССО, і отримуйте регулярну супервізійну підтримку. Наприклад, постачальники послуг можуть пройти навчання за модулями «Чоловіки-жертви насильства» та «ЛГБТ+» [Тренінгу з кейс-менеджменту МПК](#).
- Проведіть для персоналу поглиблений інструктаж щодо унікальних вразливостей і потреб хлопців, чоловіків та осіб із різними СОГІССО, включно з вивченням відповідної мови і термінів, що стосуються питань ЛГБТК+ в місцевому контексті.
- Усуньте проблему недовіри або ігнорування вразливості чоловіків і хлопців до сексуальної віктимізації шляхом надання відповідних даних та звітів та підкреслюючи, що низький рівень повідомлень про насильство чоловіками/хлопцями, які зазнали насильства, не обов'язково відображає фактичний показник поширеності.

Координація та співпраця

- Забезпечте запровадження процедур реагування на розкриття інформації про насильство від чоловіків і хлопців, включаючи протоколи направлення до спеціально підготовлених постачальників послуг, які мають відповідні точки входу до отримання послуг для постраждалих чоловіків і хлопців, включаючи геїв, бісексуалів і трансгендерних осіб.
- Оцініть служби направлення до послуг і переконайтеся, що вони достатньо підготовлені для надання допомоги постраждалим ЛГБТК+-людям та/або чоловікам і хлопцям та включіть різноманітних постраждалих в алгоритми направлення (або створіть окремі, якщо це необхідно).
- Тісно координуйте свою роботу із суб'єктами з питань захисту дітей, щоб розробити алгоритми направлення постраждалих хлопців (включаючи підлітків) та постраждалих підлітків ЛГБТК+.

32 Ключові дії взято з таких настанов і ресурсів: ГК ГЗН, [Міжвідомчі мінімальні стандарти запровадження програм з протидії гендерно зумовленому насильству в умовах надзвичайної ситуації](#) (2019 р.); Підкласстер з ГЗН (Турецький хаб/Сирія), [Стандартні операційні процедури у запо-біганні та реагуванні на гендерно зумовлене насильство](#) (2018 р.); МКП (Міжнародний комітет порятунку), [Керівні принципи з надання послуг постраждалим від гендерно зумовленого насильства у віддаленому режимі](#) (2018 р.); СУІГЗН, [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); УВКБ ООН, МОМ, [Навчальний пакет із захисту ЛГБТ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.); UNFPA (Фонд ООН в галузі народонаселення), [Мінімальні стандарти запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час надзвичайних ситуацій](#) (2015 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); УВКБ ООН, [Ключові рекомендації: Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення](#) (2011 р.).

Програми з протидії ГЗН для лесбійок, бісексуалок, трансжінок та інших квір (ЛБТК+) жінок

- Включіть жінок і дівчат ЛБТК+ до програм запобігання, пом'якшення наслідків і реагування на випадки ГЗН.
- Переконайтеся, що програми, пов'язані з ЛБТК+, розбиті за відповідними спільнотами ЛБТК+ і спрямовані на задоволення їхніх унікальних і різноманітних потреб, якщо це можливо.
- Спільно з організаціями та мережами ЛБТК+ визначте безпечні місця, житло та заходи захисту для ЛБТК+-жінок. Не варто думати, що жіночий притулок є доступним або безпечним для ЛБТК+-жінок, тому що цисгендерні, «натуральні» жінки можуть бути ворожими, дискримінаційними чи жорстокими до них або розкривати їхні особистості спільноті, або ж кривдниці тієї самої статі можуть спробувати отримати доступ до цих притулків, щоб продовжити свої злочини.

Кейс-менеджмент³³

Підготовка послуг із кейс-менеджменту ГЗН

- Забезпечте запровадження чітких процедур реагування на розкриття інформації про насильство від чоловіків і хлопців, включаючи протоколи направлення до спеціально підготовлених постачальників послуг, які мають відповідні точки входу для отримання послуг для постраждалих чоловіків і хлопців, включаючи геїв, бісексуалів і трансгендерних осіб.
- Підтримуйте недоторканність безпечних приміщень для жінок і дівчат і не приводьте туди постраждалих чоловіків або підлітків (віком від 12 років).
- Допомагайте постраждалим чоловікам і хлопцям у відповідному альтернативному місці, наприклад, у медичній клініці. Визначте та підготуйте ці альтернативні місця, перш ніж приймати справи, і переконайтеся, що партнери знають, як туди потрапити, щоб не приводити чоловіків і хлопців у безпечні місця для жінок і дівчат.
- Саморефлексуйте і усуньте будь-які негативні почуття, припущення та упередження щодо постраждалих чоловіків, хлопців та людей з різними СОГІССО; якщо ви не в змозі забезпечити неосудливий, шанобливий кейс-менеджмент, відмовтеся від нього й повідомте про це свого супервізора відповідно до принципу «Не нашкодь».
- Забезпечте доступність точок входу до кейс-менеджменту для постраждалих з обмеженими можливостями; розгляньте можливість забезпечення транспортування до/з таких пунктів.
- Для супервізорів: оцініть персонал і переконайтеся, що кейс-менеджери обізнані і готові здійснювати кейс-менеджмент для постраждалих людей з різними СОГІССО та чоловіків і хлопців.
- Для менеджерів з найму: під час найму кейс-менеджерів запитуйте про ставлення та досвід роботи з постраждалими чоловіками і хлопцями та особами з різними СОГІССО, щоб виявити упередження, які можуть негативно вплинути на кейс-менеджмент.

Вступні співбесіди

- Пропонуйте кейс-менеджера чоловічої або жіночої статі на вибір; не робіть припущень щодо того, кому надасть перевагу постраждала особа. Якщо кейс-менеджера бажаної статі немає, запропонуйте підготовленого супровідника бажаної статі для супроводу постраждалої особи (якщо вони погодяться на це).
- Ніколи не робіть припущень щодо сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності постраждалої особи. Якщо ви не впевнені, запитайте людину, що найкраще відображає її внутрішній стан.
- Проаналізуйте власні почуття та упередженість під час роботи з чоловіками, які постраждали від насильства, включаючи осіб із різними СОГІССО, щоб переконатися, що ви можете передати їм своє тепло, неосудження та співчуття, а також надати інформацію та підтримку.
- Ставте релевантні запитання і не зондуйте людину нав'язливими запитаннями не по темі, які стосуються того, що людина є ЛГБТК+ або постраждалою особою. Вивчайте особисті запитання щодо гендерної ідентичності чи сексуальної орієнтації поза контекстом кейс-менеджменту.

33 У розділі про кейс-менеджмент використана інформація, отримана з: СУІГЗН, [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.), а також з ресурсів, перелічених у попередній примітці.

- Використовуйте обережні формулювання, у тому числі бажані імена та займенники (без питань) і мову, яку вживає сама особа, коли йдеться про частини тіла. Якщо ви не впевнені, які займенники слід використовувати (для позначення постраждалої особи або її партнера), запитайте її про це.
- Пам'ятайте про гендерні припущення, наприклад, припущення, що постраждали чоловіки та хлопці є більш стійкими до насильства, або що всі кривдники — це чоловіки.
- Визнавайте та підтверджуйте їхню хоробрість і силу, наприклад, «Дякую, що поділилися цим», «Ви дуже хоробра людина, потрібна велика сміливість, щоб говорити про це».
- Ніколи не тисніть на людину, щоб вона розповіла про сексуальне насильство або розповіла більше, ніж їй буде зручно.
- Ознайомтеся з розділом «Захист», де зазначені поради щодо опитування постраждалих осіб із різними СОГІССО та чоловіків.

Планування безпеки

- Визнайте, що ЛГБТІК+-люди, а також постраждалі чоловіки й хлопці можуть залишатися під загрозою сексуального насильства; часто вони мають слабкі мережі підтримки і можуть мати труднощі з визначенням людей, яким можна довіряти. Знайдіть час, щоб разом із постраждалою особою визначити людей, місця та організації, де вони можуть негайно отримати безпеку та підтримку. Оцініть кожен варіант, щоб зрозуміти ризики, і допоможіть постраждалій особі обрати варіант із найменшим ризиком.
- Оцініть та обговоріть ризики для безпеки, перш ніж подавати звітність із планування безпеки до органів влади, особливо в умовах, де одностатеві стосунки та форми гендерного самовираження криміналізуються.
- Визначте та направте постраждалу особу до відповідних програм підтримки, як-от групи підтримки, призначені для постраждалих чоловіків і хлопців чи осіб із різними СОГІССО, щоб допомогти створити дже-рела підтримки для них. Розгляньте можливість адвокації в питанні створення таких послуг, якщо їх немає.
- Потрібно знати і серйозно сприймати тривожні ознаки самоушкодження та суїцидальної поведінки.

Постійна підтримка в рамках кейс-менеджменту

- Запитуйте дозволу перед повідомленням інформації про іншу сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність людини іншому співробітнику, і робіть це лише в тому випадку, якщо це потрібно для надання допомоги і підтримки постраждалій особі.
- Визнавайте силу й хоробрість постраждалої особи у тому, що вона звернулась за допомогою.
- Уникайте суджень щодо нездорових механізмів подолання, таких як надмірне вживання алкоголю чи наркотиків.
- Поясніть, що багато чоловіків, хлопців та людей з різними СОГІССО зазнали сексуального насильства, що може дати їм впевненості, що вони не самотні і не винні; підкреслюйте, що насильство сталося не з їхньої вини.
- Зрозумійте, що постраждалі чоловіки і хлопці можуть проявляти гнів або гомофобію; а чоловіки і хлопці, які стали жертвами кривдниць жіночої статі, можуть проявляти сильну мізогінію.
- Підтримуйте постраждалого чоловіка/хлопця/ЛГБТІК+-людину і, як і з усіма постраждалими, пам'ятайте, що підтримка, яку ви надаєте, може бути основним безпечним місцем, у якому людина може почати процес відновлення.

Координація послуг

- Уважно проаналізуйте необхідність обов'язкового звітування про постраждалих ЛГБТІК+-людей та чоловіків і хлопців, тому що це може бути не в інтересах постраждалої особи, і може поставити її під загрозу повторної віктимізації.
- Розгляньте можливість супроводу постраждалих із різними СОГІССО для безпечного доступу до послуг, враховуючи численні перешкоди у використанні послуг, включаючи незахищеність або переслідування по дорозі до відповідних служб та зневажливе чи дискримінаційне ставлення з боку постачальників послуг.
- Визначайте відповідні програми забезпечення засобів до існування та записуйте до них постраждалих, в тому числі осіб із різними СОГІССО, оскільки отримання доходу може сприяти відновленню та благополуччю тих, хто може працювати.
- Оцініть служби направлення до послуг і переконайтеся, що вони достатньо підготовлені для надання допомоги постраждалим ЛГБТІК+-людям та/або чоловікам і хлопцям та включіть різноманітних постраждалих в алгоритми направлення (або створіть окремі, якщо це необхідно).

Міркування щодо надання послуг

Кейс-менеджмент

- Можливо, буде нереалістично очікувати, що всі кейс-менеджери зможуть допомагати постраждалим із різними СОГІССО, тому може знадобитися окремий координатор.
- Використання відповідних термінів і бажаних займенників, а також застосування формулювань постражданої особи може допомогти зміцнити довіру, і навпаки — використання невідповідних, застарілих або принизливих термінів або неправильне визначення статі може бути дуже шкідливим.
- Постраждалі чоловіки/хлопці можуть заперечувати те, що вони зазнали сексуального насильства, і/або можуть не ідентифікувати себе як жертву або постраждалу особу. Важливо поважати їхні формулювання і те, як вони сприймають свій досвід.
- Постраждалим чоловікам/хлопцям може знадобитися спеціальна підтримка для проходження медичних та інших прийомів, оскільки багатьом з них важко продовжити лікування та користування послугами через проблеми конфіденційності, сором і години роботи постачальника послуг, які суперечать їхньому графіку роботи, серед інших перешкод.

Перешкоди для отримання послуг

- Безпека є ключовим фактором для постраждалих осіб із різними СОГІССО, особливо в країнах, де одностатеві стосунки за згодою та форми гендерного самовираження криміналізовані та націлені на осіб із неконформною гендерною ідентичністю. Навіть у місцях, де ці дії та самовираження не криміналізовані, негативні соціальні норми можуть наразити постраждалу особу на небезпеку, якщо її інша сексуальна орієнтація або гендерна ідентичність стане відомою членам родини чи громади, які можуть спрямувати на неї додаткове насильство або заподіяти шкоду.
- У багатьох контекстах особи з різними СОГІССО (а іноді й постраждалі чоловіки та хлопці) навряд чи отримують позитивну підтримку від поліції чи інших служб захисту через гомофобію і трансфобію. У деяких випадках правоохоронці самі можуть бути кривдниками. Детально розпитайте людину про її поточний і минулий досвід з поліцією та законами, а також про будь-які ризики безпеки, перш ніж включати звітність органам влади у планування безпеки.
- Постраждалим особам із різними СОГІССО часто буває складно отримати доступ до дружніх та безпечних послуг. Багато хто з них мав досвід звернення за допомогою, що призвело до шкоди, відчуження та дискримінації з боку ворожо налаштованих або зневажливих постачальників послуг, які не вірили (або їх не турбувало), що сексуальний акт відбувся не за згодою і був насильницьким.

Мобільний/гнучкий кейс-менеджмент для постраждалих чоловіків та людей ЛГБТІК+

Мобільний або гнучкий кейс-менеджмент для постраждалих чоловіків і хлопців-підлітків, а також для ЛГБТІК+-людей, може бути запроваджений кількома шляхами:

Постраждалі чоловіки та підлітки

- » **Заклади охорони здоров'я.** У клініках повинні бути завжди доступні послуги з реагування на сексуальне насильство для постраждалих чоловіків і підлітків. Персонал має бути навчений допомагати постраждалим будь-якої статі та сексуальної орієнтації. Медичні працівники можуть допомагати направляти постраждалих до послуг із кейс-менеджменту.
- » **Партнерські організації.** Мобільні групи можуть визначати та співпрацювати з будь-якою партнерською організацією, яка вже надає послуги або заходи чоловікам та/або хлопцям. Вони можуть залучати до партнерської організації кейс-менеджера на ротаційній основі.
- » **Приватні простори в громаді.** Визначення приватного простору в громаді зазвичай є практично здійсненним варіантом, враховуючи, що чоловіки та хлопці часто мають більше доступу до громадських місць. Мобільні соціальні працівники з питань ГЗН можуть пройти навчання кейс-менеджменту ГЗН, щоб у разі отримання інформації про насильство під час роз'яснювальної роботи вони могли зустрітися з постраждалими чоловіками/хлопцями або відразу на місці, або пізніше в приватних місцях, визначених у громаді.
- » **Гарячі лінії.** Гарячі лінії є анонімними і можуть полегшити доступ до послуг для чоловіків, які уникають особистого використання послуг через стигматизацію та інші перешкоди. Чоловіки частіше мають доступ до телефонів і тому можуть отримати конфіденційну підтримку через гарячу лінію або онлайн-чат.

Постраждалі, які належать до ЛГБТІК+

- » **ЛГБТІК+ або нетрадиційні партнерські організації.** Організації ЛГБТІК+ приймаючої громади можуть бути найкращим джерелом інформації про безпечні житлові райони, безпечний притулок і дружніх до ЛГБТІК+ постачальників послуг. Визначення та партнерство з місцевими ЛГБТІК+ або нетрадиційними постачальниками послуг для підтримки потреб у кейс-менеджменті для постраждалих ЛГБТІК+ може сприяти підвищенню використання цих послуг. Просвітницькі мережі, що мають зв'язки з ЛГБТІК+ спільнотою, можуть допомогти інформувати їх про послуги з кейс-менеджменту ГЗН.
- » **Гарячі лінії.** Гарячі лінії є анонімними і можуть полегшити доступ до послуг для осіб із різними СОПССО, які можуть уникати особистого використання послуг через стигматизацію, страхи щодо порушення конфіденційності та інші перешкоди.
- » **Безпечні місця для жінок і дівчат.** Лесбійки, бісексуалки та інші жінки й дівчата з різною сексуальною орієнтацією чи гендерною ідентичністю/самовираженням можуть отримати доступ до кейс-менеджменту через безпечні місця, створені для жінок і дівчат.

Джерело: МКП. [Керівні принципи з надання послуг постраждалим від ГЗН у віддаленому режимі.](#) (2018 р.), с. 35–36.

Кривдники

- Члени родини можуть вчиняти насильство над особами з різними СОГІССО, в тому числі сексуальне, починаючи з підліткового віку або з дитинства.
- Постраждали особи з різними СОГІССО, які стали жертвами кривдника ЛГБТІК+, можуть неохоче повідомляти про це через негативні наслідки для спільноти в цілому.
- Постраждали, які стали жертвами жінки чи дівчини, можуть не визначати свій досвід як насильство чи напад через гендеризовані уявлення про вчинення насильства. Постачальники послуг також можуть ігнорувати або не сприймати серйозно повідомлення про насильство, де кривдницями є жінки/дівчата.

Міфи про сексуальне насильство над лесбійками, бісексуалками і трансжінками

- » *Міф*: Трансжінки «просять про це» через свій «девіантний спосіб життя».
 - * *Реальність*: Ніхто не «просить» і не заслуговує на сексуальне насильство. Трансгендерність означає чийсь гендерну ідентичність; трансгендерні люди є поширеним явищем в суспільствах по всьому світу. Трансгендерність — це не «девіантність» і не спосіб життя.
- » *Міф*: Якщо чоловік «займається сексом» з лесбійкою, він може зробити її натуралкою.
 - * *Реальність*: Сексуальний контакт (як за згодою, так і примусовий) не впливає на сексуальну орієнтацію. Це надзвичайно шкідливий міф, який сприяє вчиненню так званих «виправних» зґвалтувань.
- » *Міф*: Якщо жінка гвалтує іншу жінку, це не «справжнє» зґвалтування.
 - * *Реальність*: Сексуальне насильство з боку кривдника будь-якої статі шкідливе. Воно не є гіршим, серйознішим чи більш «справжнім», якщо його вчинив чоловік.
- » *Міф*: Бісексуалок не можна зґвалтувати, оскільки вони мають потяг до усіх.
 - * *Реальність*: Будь-кого можна зґвалтувати; згода стосується кожного. Потяг до кількох статей не означає, що людину приваблюють усі люди.

Практичний приклад: Ініціатива допомоги постраждалим дітям та підліткам в Іраку

У 2018 році в провінціях Анбар і Салах-ад-Дін у південно-центральному Іраку було запущено міжвідомчу Ініціативу допомоги постраждалим від насильства дітям і підліткам (CASI). Її мета полягала в покращенні якості та доступу до послуг для дітей та підлітків, які постраждали від сексуального насильства. У рамках цих зусиль CASI сприяла проведенню п'ятиденного тренінгу Допомога дітям, які постраждали від сексуального насильства: Настанови для постачальників медичних і психосоціальних послуг в умовах гуманітарної діяльності для групи суб'єктів, що займаються питаннями гендерно зумовленого насильства та захистом дітей. Після тренінгу CASI організувала щомісячні групові навчальні сесії для надання додаткової підтримки. Під час однієї з таких сесій кейс-менеджер однієї з національних НУО, яка займається проблемами ГЗН, розповіла, що нещодавно вони отримали справу хлопчика, який постраждав від насильства. Незважаючи на те, що НУО обслуговувала жінок і дівчат, кейс-менеджер сказала своєму супервізору, що може взяти цю справу, враховуючи те, що вона брала участь у навчальних тренінгах і сесіях. Вона також повідомила, що розуміє свою відповідальність за це, враховуючи, що в тій робочій зоні не було інших навчених суб'єктів. З огляду на таку адвокацію, НУО підтримала запит працівниці, і вона змогла надати послуги постраждалому хлопчику.

Джерело: Радник CASI

Відповідні ресурси у сфері ГЗН

- Жіноча комісія у справах біженців та ЮНІСЕФ. [Підтримка постраждалих від насильства: роль мовних і культурних посередників з акцентом на гендерно зумовлене насильство та сексуальне насильство над чоловіками і хлопцями. Навчальна програма.](#) (2021 р.)
- UNFPA та Кластер з питань захисту. [Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту \(СНЗК\): Що варто і чого не варто робити](#) (2022 р.)
- УВКБ ООН. [Як допомогти постраждалим від гендерно зумовленого насильства, якщо у вашому регіоні немає суб'єкта з питань ГЗН: Покроковий кишеньковий довідник для працівників гуманітарних служб](#) (2022 р.)
- ГК ГЗН. [Настанови для координаторів з питань гендерно зумовленого насильства, спрямовані на задоволення потреб чоловіків, що зазнали сексуального насильства, у координуванні заходів щодо протидії ГЗН](#) (2021 р.)
- Жіноча комісія у справах біженців та ЮНІСЕФ. [Підтримка молодих біженців та мігрантів чоловічої статі, які знаходяться в групі ризику або постраждали від сексуального насильства: Польовий посібник для працівників першої лінії в Європі](#) (2021 р.)
- ГК ГЗН. [Міжвідомчі мінімальні стандарти запровадження програм з протидії гендерно зумовленому насильству в умовах надзвичайної ситуації](#) (2019 р.)
- Підкластер з ГЗН (Турецький хаб/Сирія). [Стандартні операційні процедури у запобіганні та реагуванні на гендерно зумовлене насильство.](#) (2018 р.)
- СУІГЗН. [Міжвідомчі настанови з кейс-менеджменту гендерно зумовленого насильства: Надання допомоги та послуг із кейс-менеджменту постраждалим від гендерно зумовленого насильства в контексті гуманітарної діяльності.](#) (2017 р.)
 - » Частина IV: Розділ 1: Кейс-менеджмент ГЗН для постраждалих від насильства лесбійок, бісексуалок, трансгендерних та інтерсекс-людей
 - » Частина IV: Розділ 2: Кейс-менеджмент ГЗН для чоловіків, які постраждали від сексуального насильства
- УВКБ ООН, МОМ. [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.)
- UNFPA, [Мінімальні стандарти запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час надзвичайних ситуацій](#) (2015 р.)
- Глобальний кластер з питань захисту/Робоча група з питань захисту дітей. [Міжвідомчі керівні принципи кейс-менеджменту та захисту дітей.](#) (2014 р.)
- МКП та ЮНІСЕФ. [Допомога дітям, які стали жертвами сексуальної наруги: Керівництво для надавачів медичних і психосоціальних послуг в контексті гуманітарної діяльності](#) (2012 р.)
- УВКБ ООН. Ключові рекомендації: [Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення.](#) (2011 р.)

Інші сектори

Засоби до існування³⁴

Доступ до засобів до існування та отримання доходу є важливим для чоловіків, хлопців і людей із різними СОГІССО, які перебувають в зоні ризику сексуального насильства, а також для чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО, які вже зазнали насильства. Чоловіки можуть бути основним джерелом доходу в сім'ї, а для тих, хто здатний працювати — робота може сприяти процесу відновлення та зменшити напругу в сім'ї. Засоби до існування можуть бути захисним фактором для тих, кому загрожує сексуальна експлуатація, наприклад хлопців без супроводу та людей із різними СОГІССО. Водночас, можливості отримання засобів до існування в умовах гуманітарної діяльності часто є неформальними та експлуатаційними, і можуть підвищити вразливість до сексуальної експлуатації. Безпечних та прийнятних засобів до існування для осіб із різними СОГІССО недо-статньо в гуманітарних умовах, а хлопці, які працюють у контексті дитячої праці, особливо вразливі до сексуальної експлуатації. Крім того, постраждали часто стикаються із суттєвими перешкодами в отриманні засобів до існування через наслідки сексуальної віктимізації, як-от проблеми з психічним здоров'ям, соціальна стигматизація та погіршення фізичного здоров'я. Зокрема, для чоловіків і хлопців, які пережили насильство, пов'язані з роботою можливості часто вимагають фізичної сили, що може бути складно, особливо для тих, хто страждає від серйозних фізичних травм, відновлюється після хірургічних втручань або бореться з депресією чи іншими наслідками для психічного здоров'я. Програми забезпечення засобів до існування можуть не враховувати перешкоди у працевлаштуванні, з якими стикаються люди з різними СОГІССО, і можуть виключати їх.

Деякі з ключових дій:

- Проконсультуйтеся з чоловіками, хлопцями-підлітками, особами з різними СОГІССО та організаціями ЛГБТІК+, щоб розробити та впровадити програми забезпечення засобів до існування для людей, які перебувають в групі ризику сексуального насильства, а також для тих, хто вже його зазнав.
- Переконайтеся, що програми забезпечення засобів до існування максимально виявляють і пом'якшують ризики сексуального насильства та експлуатації, в тому числі для чоловіків та осіб із різними СОГІССО.
- Переконайтеся, що програми забезпечення засобів до існування охоплюють уразливі групи, але не націлені виключно на людей, які зазнали сексуального насильства, що може поставити під загрозу конфіденційність і безпеку.
- Створіть можливості отримання засобів до існування для підлітків та молоді ЛГБТІК+, які особливо вразливі до сексуальної експлуатації.
- Координуйте свою роботу з іншими секторами/підсекторами, як-от ГЗН, ПЗПСП та Охорона здоров'я, щоб забезпечити комплексні та скоординовані заходи реагування для постраждалих чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО.
- Забезпечте наявність у персоналу протоколів прийому та направлення постраждалих осіб, оскільки програми забезпечення засобів до існування можуть бути використані як точки входу, зокрема, для постраждалих чоловіків і хлопців.
- Грошові інтервенції (ГІ):
 - » Розгляньте можливість надання цільових ГІ для покращення економічної самодостатності, особливо постраждалим особам, які відновлюються після хірургічних операцій, або які мають серйозні наслідки для фізичного чи психічного здоров'я.
 - » Переконайтеся, що механізми надання ГІ адаптовані таким чином, щоб мінімізувати перешкоди в її отриманні, в тому числі до чоловіків, хлопців та осіб із різними СОГІССО, визнаючи, що різні групи людей можуть потребувати спеціальних підходів.

34 Цей розділ базується на рекомендаціях та інформації з таких джерел: МПК, [Посібник із гендерних питань в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); УВКБ ООН, [Запобігання та реагування на СГЗН — навчальний пакет](#). (2016 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); UNFPA, [Мінімальні стандарти запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час надзвичайних ситуацій](#) (2015 р.); УВКБ ООН, МОМ, [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.); УВКБ ООН, [Ключові рекомендації: Робота з чоловіками та хлопцями, які постраждали від сексуального та гендерно зумовленого насильства під час вимушеного переміщення](#) (2012 р.).

- » Зрозумійте, що люди з різними СОГІССО можуть віддавати перевагу непомітним механізмам надання ГІ, як-от перекази на мобільний телефон, через стигматизацію і дискримінацію.
- Зокрема, що стосується осіб із різними СОГІССО:
 - » Включайте осіб із різними СОГІССО у розробку програм забезпечення засобів до існування та координуйте свою роботу з ЛГБТІК+-організаціями, щоб гарантувати, що програми є відповідними, недискримінаційними та не посилюють стигму.
 - » Визначте та підтримайте роботодавців, які готові наймати людей із різними СОГІССО, щоб сприяти поширенню безпечних і шанобливих робочих місць.
 - » Відстежуйте програми та запитуйте відгуки від учасників ЛГБТІК+.
 - » Переконайтеся, що діяльність з отримання доходу підходить для транслюдей, оскільки вони стикаються зі значними перешкодами до формальної діяльності з отримання доходу та піддаються особливому ризику сексуальної та інших форм експлуатації.
 - » Розгляньте можливість надомної роботи, якщо це можливо та доцільно, в місцях, де широко поширена дискримінація осіб із різними СОГІССО.

Вода, санітарія та гігієна (ВСГ)³⁵

Постраждалі від сексуального насильства з нетриманням сечі та/або калу мають особливі потреби, пов'язані з ВСГ, наприклад постійний доступ до безкоштовних засобів від нетримання та інших санітарно-гігієнічних засобів. Погано спроектовані об'єкти ВСГ і притулки, наприклад ті, де немає приватності, можуть поставити деяких осіб із різними СОГІССО, особливо транс- та інтерсекс-людей, під загрозу переслідувань і насильства, включаючи сексуальне насильство. Продумані, добре сплановані заходи із забезпечення ВСГ можуть зменшити вразливість до насильства, сприяти відновленню, зберегти гідність постраждалих і зменшити ймовірність стигматизації.

Деякі з ключових дій:

- Проведіть колективну оцінку за участі постраждалих чоловіків і хлопців та осіб із різними СОГІССО, щоб визначити пов'язані з ВСГ потреби, мінімізувати ризики та виявити перешкоди у доступі до об'єктів ВСГ.
- Встановіть механізми, які забезпечать гідний, конфіденційний і постійний доступ до засобів від нетримання сечі та засобів гігієни усім постраждалим особам будь-якої статі, які потребують їх.
- Поставте сміттєві баки для утилізації залишків засобів від нетримання сечі та гігієнічних засобів у всі туалети (не лише жіночі), що може допомогти мінімізувати негативний вплив та стигматизацію щодо постраждалих чоловіків і хлопців; забезпечте регулярну утилізацію сміттєвих баків.
- Надавайте підтримку постраждалим з обмеженими можливостями, для яких елементарні заходи гігієни можуть бути особливо важкими та трудомісткими.
- Зокрема, що стосується осіб із різними СОГІССО:
 - » Переконайтеся, що заходи із забезпечення ВСГ враховують потреби ЛГБТІК+-людей та забезпечують їхній захист і безпеку, зокрема це стосується і транссексуалів, інтерсекс- та небінарних людей.
 - » Проконсультуйтеся з транслюдьми, фахівцями з ЛГБТІК+-питань і місцевими організаціями, які займаються питаннями трансгендерів, щоб переконатися, що заходи із забезпечення ВСГ є безпечними та відповідають основним потребам і правам транслюдей, яким може загрозувати напад в об'єктах ВСГ, розділених за статтю.

35 Цей розділ базується на рекомендаціях та інформації з таких джерел: МПК, [Посібник із гендерних питань в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); УВКБ ООН, МОМ, [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.).

Притулки³⁶

Доступ до безпечного притулку є вкрай важливим у посиленні захисту від сексуального насильства. Особи з різними СОГІССО, особливо транслюди, стикаються з особливими проблемами в доступі до житла. У міських умовах ЛГБТК+-людям часто важко знайти житло через відсутність надійного доходу, через власників, які можуть відмовляти їм в оренді або виселяти їх, або вороже ставлення співмешканців чи сусідів. В умовах табору одностатеві сім'ї можуть не сприйматися і тому — розділятися. У контексті переміщення люди з різними СОГІССО знаходяться під загрозою переслідувань, насильства, експлуатації та здириництва з боку власників, сусідів і співмешканців, які можуть погрожувати «видати» їх громаді або — в місцях, де одностатеві стосунки та форми гендерної ідентичності/самовираження криміналізовані — повідомити про них органи влади. Групове житло або безпечні будинки можуть збільшити видимість і, отже, вразливість до переслідувань або насильства. Водночас, розкидане по території об'єкта житло може ізолювати осіб із різними СОГІССО. Що стосується хлопців без супроводу, то для них групові притулки можуть бути небезпечними та наражати їх на ризик насильства, в тому числі сексуального.

Деякі з ключових дій:

- Залучайте осіб із різними СОГІССО, організації та мережі до розробки та моніторингу програм забезпечення притулком; оцінюйте ризики різних форм житла в місцевому контексті.
- Співпрацюйте з партнерами, щоб визначити безпечних і шанобливих власників.
- Встановіть гендерно-чутливий, інклюзивний для ЛГБТК+-осіб механізм, який дозволить їм повідомляти про потреби в притулку.
- Якщо це можливо, створіть житло для осіб із різними СОГІССО поблизу місцевих служб ЛГБТК+ для покращення безпеки та підтримки.
- Стосовно групових притулків для хлопців — забезпечте постійний моніторинг ризиків безпеки та встановіть чіткі механізми звітності.

³⁶ Цей розділ базується на рекомендаціях та інформації з таких джерел: МПК, [Посібник із гендерних питань в контексті гуманітарної діяльності](#) (2017 р.); МПК, [Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні](#) (2015 р.); УВКБ ООН, МОМ, [Навчальний пакет із захисту ЛГБТІ-осіб під час вимушеного переміщення](#) (2015 р.); Національний центр трансгендерної рівності, [Зробімо притулки безпечними для евакуйованих транслюдей](#) (2013 р.); УВКБ ООН, [Ключові рекомендації: Робота з лесбійками, геями, бісексуалами, трансгендерами та інтерсекс-людьми під час вимушеного переміщення](#) (2011 р.).

Як зробити притулки безпечними для трансгендерних людей

- » **Поважайте самоідентифікацію людини щодо її гендеру.** Заявлену особистість людини слід визнавати та поважати, а персонал/волонтери притулку повинні використовувати ім'я та займенник (наприклад, «він», «вона» або «вони») відповідно до побажань цієї особи. Якщо ви не знаєте, які терміни використовувати, ввічливо запитайте.
- » **Зрозумійте, що люди можуть не мати оновленого посвідчення особи.** Біженці та інші люди, які залишили свої домівки під час кризи, можуть не мати посвідчення особи, яке б правильно ідентифікувало їхню стать або ім'я, яке вони використовують. Слід поважати та використовувати стать та ім'я, яке вказує особа, незалежно від статі та імені, зазначених у її документах.
- » **Поважайте оцінку особи щодо того, які варіанти житла безпечні чи небезпечні для неї.** Трансгендерним людям слід дозволяти вибирати варіант житла, який, на їхню думку, є найбезпечнішим для них. Як правило, якщо в притулках є розподіл за статтю, людей, які ідентифікують себе як чоловіків, слід розміщувати з чоловіками, а людей, які ідентифікують себе як жінок, слід розміщувати з жінками. Це слід застосовувати незалежно від того, чи мають люди посвідчення особи, де зазначені їхнє ім'я та стать, чи виглядають вони як чоловіки чи як жінки, і чи зробили їм операцію зі зміни статі. Слід завжди поважати особисту оцінку людиною її безпеки.
- » **Реагуйте на неприйнятну поведінку чи переслідування з боку будь-якої особи.** Не можна допускати переслідування жодної особи, це стосується і трансгендерних осіб. Не базуйте політику чи правила на стереотипах щодо трансгендерних людей. Наприклад, не припускайте, що лише через те, що людина трансгендерна або їй при народженні присвоєно чоловічу стать, вона становить фізичну загрозу для інших. Забезпечте виконання правил, які базуватимуться лише на неприйнятній поведінці.
- » **Забезпечте безпечні варіанти туалетів і душових.** Трансгендерним людям слід дозволити використовувати туалети та душові, які відповідають їхній самовизначеній статі, або приміщення, які вони вважають найбезпечнішими для себе. Якщо це можливо, слід забезпечити доступність гендерно-нейтральних туалетів (на додаток до традиційних варіантів для кожної статі).
- » **Зрозумійте, що трансгендерні люди можуть не «виглядати» так, як вони себе відчують.** У переміщених осіб, як правило, немає засобів особистої гігієни, одягу, засобів для макіяжу чи гоління та всіх інших предметів, які вони зазвичай використовують для догляду за собою. Наприклад, трансгендерна жінка може не мати змоги поголити волосся на обличчі без туалетних приналежностей. Це не означає, що до неї слід ставитися зневажливо або не сприймати її як жінку.
- » **Зберігайте трансгендерний статус особи в таємниці, якщо вона сама не скаже вам робити інакше.** Це мінімізує ризик дискримінації та насильства. Трансгендерний статус — це особиста інформація про здоров'я, яка не стосується інших.

Джерело: [Національний центр трансгендерної рівності. Зробімо притулки безпечними для евакуйованих транслюдей.](#) (2013 р.)

Визначення

Цисгендерний означає «такий, що має гендерну ідентичність, яка відповідає статі, приписаній особі при народженні».³⁷

Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту означає «інциденти або повторювані випадки сексуального насильства, тобто зґвалтування, сексуальне рабство, примусову проституцію, примусову вагітність, примусову стерилізацію чи будь-яку іншу форму сексуального насильства порівнянної тяжкості, вчинені над жінками, чоловіками, дівчатами або хлопцями. Такі інциденти чи повторювані випадки відбуваються під час збройного конфлікту чи в постконфліктних умовах або в інших проблемних ситуаціях (наприклад, політичні міжусобиці). Вони також мають прямий чи опосередкований зв'язок із самим конфліктом чи політичною боротьбою, тобто часовий, географічний та/або причинно-наслідковий зв'язок».³⁸

«Конверсійна терапія» або «репаративна терапія» — це шкідливі та вже дискредитовані практики, спрямовані на зміну сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності людини, що є неможливим.³⁹

«Виправне» зґвалтування означає зґвалтування, вчинене з наміром змусити ЛГБТІК+-особу стати гетеросексуальною або цисгендерною, а також як покарання за порушення гендерних норм. Термін «виправне» зґвалтування виник у Південній Африці для опису широко поширеної практики, коли чоловіки ґвалтували лесбіянок, щоб «вилікувати» їх та покарати за їхню сексуальну орієнтацію.⁴⁰

Примусове споглядання — це «форма сексуального насильства, яка передбачає примушування особи спостерігати або слухати, як вчиняється сексуальне насильство щодо іншої особи, наприклад, члена сім'ї, громади чи іншої утримуваної особи, із застосуванням примусу, погроз заподіяння шкоди або фізичної сили».⁴¹

Гендерна ідентичність означає «найглибше уявлення особи про себе як чоловіка, жінку, поєднання обох або ні те, ні інше — як люди сприймають себе та як вони себе називають. Гендерна ідентичність людини може збігатися або відрізнятись від статі, приписаної їм при народженні».⁴²

Гендерно зумовлене насильство — це «загальний термін, який позначає будь-яке шкідливе діяння, вчинене проти волі людини, яке ґрунтується на відмінностях між чоловіками і жінками, що склалися в суспільстві (тобто на гендерних відмінностях). Термін «гендерно зумовлене насильство» здебільшого використовується для підкреслення того факту, що структурна, гендерна різниця у владі між чоловіками та жінками в усьому світі ставить жінок під загрозу різноманітних форм насильства... Сюди входять дії, які завдають фізичної, психічної чи сексуальної шкоди або страждань, погрози вчинення таких дій, примус та інші форми позбавлення свободи, незалежно від того, відбуваються вони в громадському чи приватному житті. Цей термін також використовується деякими суб'єктами для опису певних форм сексуального насильства щодо чоловіків та/або цілеспрямованого насильства щодо ЛГБТІ-осіб, у цих випадках — коли йдеться про насильство, пов'язане з гендерно нерівними нормами маскулітності та/або нормами гендерної ідентичності».⁴³

ЛГБТІК+ — це абревіатура, яка означає лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, інтерсекс-людей, квірів та інших людей з іншою сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, гендерним самовираженням та статевими ознаками.

37 Всесвітня організація охорони здоров'я, Поширені запитання про здоров'я та сексуальне розмаїття. Ознайомлення з основними поняттями (2016 р.), с. 3.

38 Рада Безпеки ООН, Сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту: Доповідь Генерального секретаря, S/2015/203 (23 березня 2015 р.), п. 2.

39 Кампанія з прав людини, [Брехня та небезпека спроб змінити сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність](#).

40 Мішель Дентон, *Культура зґвалтування: Як покінчити з нею?* Нью-Йорк: Greenhaven (2017 р.), с. 3

41 С. К. Чиновет та ін., «Ознаки та наслідки сексуального насильства над чоловіками і хлопцями в умовах конфлікту та переміщення: пошукове дослідження за участю різних країн», *Journal of Interpersonal Violence* (2020 р.).

42 Кампанія з прав людини, [Глосарій термінів](#).

43 Міжвідомчий постійний комітет, *Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні* (2015 р.), с. 322.

Інтерсекс-люди — це «загальний термін, який використовується для опису широкого діапазону природних тілесних варіацій. У деяких випадках ці риси помітні при народженні, а в інших вони не проявляються аж до статевого дозрівання. Деякі хромосомні варіації цього типу можуть взагалі не бути фізично очевидними».⁴⁴

Небінарний — це «прикметник, що описує особу, яка не ідентифікує себе виключно як чоловіка або жінку. Небінарні люди можуть ідентифікувати себе як чоловіка і жінку разом, як когось посередині, або як когось, хто взагалі не входить до цих категорій. Хоча багато хто з них також ідентифікує себе як трансгендерну особу, так роблять не всі небінарні люди».⁴⁵

Квір — це «термін, який люди часто використовують для вираження змінної ідентичності та орієнтації. Часто використовується взаємозамінно з ЛГБТК».⁴⁶

Зґвалтування — це «фізично вимушене або іншим чином примусове проникнення — навіть якщо воно незначне — у піхву, анус або рот пенісом або іншою частиною тіла. Це також включає проникнення в піхву або анус з використанням будь-якого предмета. Зґвалтування включає зґвалтування у шлюбі та анальне зґвалтування/содомію. Спроба зробити це відома як спроба зґвалтування. Зґвалтування особи двома чи більше кривдниками відоме як групове зґвалтування».⁴⁷

Сексуальна наруга — фактичне фізичне насильство сексуального характеру або погроза скоєння такого насильства, із застосуванням сили або в умовах нерівного становища чи примусу.⁴⁸

Сексуальна експлуатація — «спроба або фактичне зловживання позицією вразливості, нерівними повноваженнями або довірою задля одержання послуг сексуального характеру, у тому числі, серед іншого, для власного збагачення, одержання соціальних чи політичних вигод від сексуальної експлуатації іншої особи. До цієї категорії можуть входити деякі види примусової та/або вимушеної проституції».⁴⁹

Сексуальна орієнтація — це «вроджений або незмінний і стійкий емоційний, романтичний або сексуальний потяг до інших людей».⁵⁰

Сексуальне насильство включає, «як мінімум, зґвалтування/спробу зґвалтування, сексуальну наругу та сексуальну експлуатацію. Сексуальне насильство — це «будь-яка дія сексуального характеру, спроба отримати сексуальний акт, небажані сексуальні коментарі або заохочення, або дії з метою торгівлі сексуальністю особи з використанням примусу, погроз заподіяння шкоди або застосування фізичної сили, з боку будь-якої особи, незалежно від її зв'язку з жертвою, в будь-якому середовищі, зокрема, серед іншого, вдома та на роботі». Сексуальне насильство може мати різні форми, включаючи зґвалтування, сексуальне рабство та/або торгівлю людьми, примусову вагітність, сексуальні домагання, сексуальну експлуатацію та/або наругу, а також примусовий аборт».⁵¹

СОГІССО означає сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність і гендерне самовираження, а також статеві ознаки.

⁴⁴ Кампанія з прав людини, [Глосарій термінів](#).

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ Там само.

⁴⁷ Міжвідомчий постійний комітет, *Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність: зниження ризиків, підвищення стійкості та допомога у відновленні* (2015 р.), с. 322.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ Кампанія з прав людини, [Глосарій термінів](#).

⁵¹ Міжвідомчий постійний комітет, *Рекомендації з інтеграції заходів боротьби із гендерно зумовленим насильством в гуманітарну діяльність*, с. 322.

Натурали — це люди, які мають стійкий фізичний, романтичний та/або емоційний потяг до осіб іншої статі. Також відомі як «гетеросексуали».

Транслюди — це «загальний термін для людей, чия гендерна ідентичність та/або самовираження відрізняються від культурних очікувань, заснованих на статі, яка їм була приписана при народженні. Трансгендерність не означає певної сексуальної орієнтації. Тому трансгендерні люди можуть визначати себе як натуралів, геїв, лесбійок, бісексуалів тощо».⁵²

Діти без супроводу (також називаються «неповнолітні без супроводу») — це «діти, які були розлучені з обома батьками та іншими родичами та якими не опікується якась доросла особа, яка за законом чи звичаєм несе відповідальність за це».⁵³

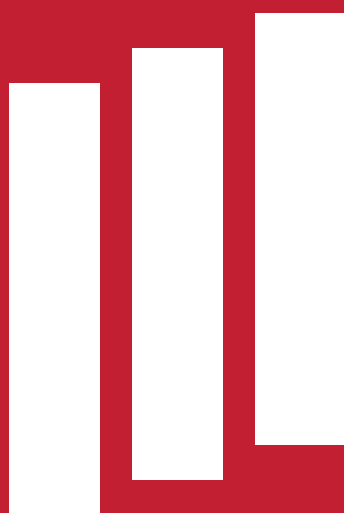
52 Кампанія з прав людини. [Глосарій термінів](#).

53 Міжнародний комітет Червоного Хреста, Міжнародний комітет порятунку, ЮНІСЕФ, УВКБ ООН, гуманітарна організація World Vision, *Міжвідомчі керівні принципи щодо дітей без супроводу та дітей, розлучених із сім'єю* (2004 р.), с. 13.

Акроніми й аббревіатури

ГІ	Грошові інтервенції
ГЗН	Гендерно зумовлене насильство
СУІГЗН	Система управління інформацією про гендерно зумовлене насильство
МПК	Міжвідомчий постійний комітет
МОМ	Міжнародна організація з питань міграції
ЛБТК	Лесбійки, бісексуали, трансгендерні люди та квіри
ЛГБТІК+	Лесбійки, геї, бісексуали, трансгендерні люди, інтерсекс-люди, квіри та інші особи з іншою сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, гендерним самовираженням та статевими ознаками.
ПЗПСР	Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка
MSF	Організація «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières)
СОГІССО	Сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність та самовираження і статеві ознаки
ІПСШ	Інфекції, що передаються статевим шляхом
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
ВСГ	Вода, санітарія та гігієна
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
WRC	Жіноча комісія у справах біженців

**ЖІНОЧА КОМІСІЯ
У СПРАВАХ
БІЖЕНЦІВ**

Дослідження. Переосмислення. Вирішення.

**Жіноча комісія у справах біженців | 15 Вест 37-ма Стріт | м. Нью-Йорк,
штат Нью-Йорк 10018**

212.551.3115 | info@wrcommission.org | womensrefugeecommission.org